AM

1

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙ-
ΚΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Νικοκλέα περὶ βασιλείας.

Τοῦ αὐτοῦ Νικοκλῆς.

ΑΡΙΣΤΙΔΟΥ ΡΩΜΗΣ
ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Hercules Girlandus Mantuanus bonis studiosis bonam precatur Salutem.

CAM humanis in rebus iuuenes optimi calamitatem animaduerto, ut nostra hac tempestate paucissimi bonarũ literarum studiosi facile repiantur, atq; eosdẽ quanto magis huiusce honesti uoti cupidos, tãto minus potẽtes esse uideamus. Non.n. quos duris in rebus misera domi urget egestas, ii bonis unq̃ studiis animũ appellere, aut assiduam laudatis disciplinis dare operam cõmode possunt: opus certe est auro, quo sine nec uiuere, nec bene habere mortales ullo modo possunt. Hac de causa studiosi optimi uobis hac in mala temporum conditione, quo ad eius facere possum, & opitulari, & prodesse statui. nam uos, quibus à græcis auctoribus bonas disciplinas exhaurire curæ est, multas magnis græcorum emendis libris pecunias impendere nunq̃ patiar. Curaui igitur, ut minimus, sed maximæ frugis libellus excuderetur. quem uobis, qui boni, sed pauperes estis, uel minimo ære comparare possitis. cohortor uero, & maxime probo uos hunc dies & noctes perlegerẽ. Hic certe bonus est, & nostra opera (ut uidetis) ab omni errore expurgatus. Hic tametsi minimus est, tres tamen Isocratis orationes uobis legendas affert. Si uero totũ hunc diligentius uersabitis, hoc ẽt in uno pulcherrimã Aristidis orationẽ de laudibus Romæ comperietis. quã ego tribus illis ea de cã addendam maxime duxi, quia legentibus uobis pluria & optima, & scitu digna sese offerẽt. Optimũ igitur libellũ minio ære accipite: & me ã his laboribus, si libet, amate. Felices este.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟΣ.

Ν πολλοῖς μὲν ὦ Δημόνικε πολὺ διεστώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας· πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν. οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι· καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε· τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψαι. ἡγούμενος οὖν πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους, καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας. πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον. σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ· καὶ σὺ μὲν ἀκ-

δὲ

μὲν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν. ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται μὴ δι᾽ ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ᾽ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες, ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι. καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν, ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἐδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε. πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον, ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν. ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν

ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις ξυναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστῶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπομένουσα. καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστιν, ἔκ τε τῶν ἡρακλέους ἄθλων, καὶ τῶν θησέως ἔργων. οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων. οὐδὲ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον. ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα: ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος. οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλός τε ἦν καὶ μεγαλοπρεπής, καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας, ἢ τοὺς τῷ γένει προ-

σκοποῦντας. ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρείαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου, καὶ τρόπον γένους, καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. ἐπιλίποι δ᾽ ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν. δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχαμεν. πρὸς ὃ δεῖ ζῆν σε, ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενόμενον. αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζῴων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. ἡγοῦμαι δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. οὕτω δὲ τὴν γνώμην ἀδύνατον διατεθῆναι, τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον. τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι δι᾽ ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι. πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεούς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων,

ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων ἀπορίας
σημεῖον, τοῦτο δὲ, τῆς τῶν τρόπων καλοκαγα-
θίας τεκμήριον. τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μὲν, μά-
λιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ δόξεις
ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμέ-
νειν. τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν
εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σαυτοῦ
παῖδας. ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων,
μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν
ὑγείαν συμφέροντα. τούτου δ' ἂν ἐπιτυγχά-
νοις, εἰ λήγεις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμε-
νος. μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε, μήτε λό-
γον μετὰ θράσους ἀποδέχου: τὸ μὲν γὰρ ἀνόη-
τον, τὸ δὲ μανικόν. ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα
νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. ἔθιζε σαυ-
τὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ σύννουν, δι'
ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνι-
μος εἶναι δόξεις. ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέ-
πειν κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφρο-
σύνην, τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ
τῶν νεωτέρων ἦθος. μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν
ποιήσας ἔλπιζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους
λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. τοὺς μὲν θε-
οὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φί-
λους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. τὰς ἡ-
δονὰς θήρευε, τὰς μετὰ δόξης. τέρψις γὰρ
σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου, κα

κινον· εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς κἂν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ, τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσιν, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. ἅπαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ. μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης. ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, ἔσῃ καὶ πολυμαθής. ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις. ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν. κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν. οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα, συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω. τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον. μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τί χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μὴ δὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος,

προσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ. τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μὴ δὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν, πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσῃς. τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δὲ ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας. δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. προσήκειν δ' ὁμοίως τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρη

τοῖς πιστεύειν. περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ
λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως ξυμφέρῃ τὰς πράξεις
σιωπᾶσθαί σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς
ἀκούουσιν. ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο
προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπο
λύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. ἕνεκα
δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσεις, μηδ' ἂν εὐ
ορκεῖν μέλλῃς. δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν,
τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. μηδένα φίλον
ποιοῦ πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς
πρότερον φίλοις. ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ
γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγο
νε. βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γιγνόμενος
δὲ, πειρῶ διαμένειν. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδέ
να φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλ
λάττειν. μήτε μηδὲ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων,
μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλε. τοῦτο
δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι προ-
σποιῇ. περὶ τῶν ῥητῶν, ὡς ἀπορρήτων ἀνα-
κοίνου, μὴ τυχὼν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσῃ, τυχὼν
δὲ μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστήσῃ. δοκί-
μαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυ
χίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνί-
ας. τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζο
μεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγι
γνώσκομεν. οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσῃ τοῖς φί
λοις, ἂν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεή-

σεις, ἀλλ' αὐτῷ παράγγελλε ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθεῖν. ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιΐαις, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μὴ δὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. ἔστι γὰρ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν, κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν. ἔστι δὲ χρήματα μὲν, τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις, κτήματα δὲ, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις. τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσαι, καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ με

ζίως αὐτὸν ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ παρόντα,
ζήτει δὲ τὰ βελτίω. μηδενὶ συμφορὰν ὀνει-
δίσῃς. κοινὴ γὰρ ἡ τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.
τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει. καλὸς γὰρ θησαυρὸς
παρὰ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. κα-
κοὺς εὖ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρί-
ας κύνας σιτίζουσιν. ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόν-
τας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν. οἵ τε
κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλά-
πτοντας ἀδικοῦσι. μίσει τοὺς κολακεύοντας,
ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφότεροι γὰρ πι-
στευθέντες, τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. ἐὰν ἀ-
ποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν
σοι χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς
τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς
πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός.
τῶν μὲν γὰρ τὸν ὑπεροπτικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ
δοῦλοι καρτερήσειαν. τῶν δὲ τὸν ὁμιλητικὸν
τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. ὁμιλη-
τικὸς δὲ ἔσῃ μὴ δύσερις ὤν, μηδὲ δυσάρεστος,
μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνεικος, μηδὲ πρὸς τὰς
τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς ταχέως ἀπαντῶν. μη-
δ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυ-
μουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς
ὀργῆς ἐπιπλήττων, μηδὲ περὶ τὰ γελοῖα σπου-
δάζων, μηδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοί-
οις χαίρων. τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπη-

ζόν· μὴ δὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος· ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ ποιοῦντες μὲν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μὴ δὲ φιλαίτιος ὢν, βαρὺ γάρ, μὴ δὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ· μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἂν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς, ἐξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταυτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν· ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνούντων, ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας· ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν· ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν· αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὧν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν· οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν, πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας· ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος· βουλευόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν· βούλευου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα· ἡγοῦ κράτιστον εἶναι

παρὰ μὲν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παρέχειν διάσασθαι, βούλει δὲ τισὶ τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις, ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τήν τ' ἐκείνων τε γνώμην αἰσθήσῃ, καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις· ὅταν δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διῴκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς ξυμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας. καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναμνησθῶμεν. μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη, καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα. δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι, καὶ ζηλοῦν. ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις. ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος

ἁμάρτοι, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος. πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει. δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷάπερ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς. παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν. ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον. τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει. κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι. πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονος, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος. ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα. πᾶν ὅ,

τι ἂν μέλλῃς λέγειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ
γνώμῃ, πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς
διανοίας. νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων
βέβαιον. οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχα-
ρὴς, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. δύο ποιοῦ και-
ροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ πε-
ρὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ
λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις,
ἄμεινον σιγᾶν, ἢ λέγειν. χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμ-
βαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς
γιγνομένοις τῶν κακῶν. Γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις,
ἐν μηδετέροις ὢν κατάδηλος. ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν
οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοι-
αν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. μᾶλλον εὐλα-
βοῦ ψόγον, ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν
τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτὴν, τοῖς δὲ
σπουδαίοις, τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. μάλιστα
μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν. ἐὰν δέ πο-
τέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέ-
μου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ'
αἰσχρᾶς φήμης. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι, πάν-
των ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀπο-
θανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμε.
καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέ-
πει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν. οὐδὲ γὰρ
ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν. ἀλλὰ προειλόμην διὰ
τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος

βίου

βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος
χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. τῶν μὲν οὖν τού-
των χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ συμβουλεύον-
τα μετ' εὐνοίας χαλεπῶς εὑρήσεις. ὅπως οὖν
τὰ λοιπὰ μὴ παρ' ἑτέρου ζητῇς, ἀλλ' ἐντεῦθεν
ὥσπερ ἐκ ταμιείου προφέρῃς, ᾠήθην δεῖν μη-
δὲν παραλιπεῖν, ὧν ἂν ἔχω σοι συμβουλεύειν.
πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ δια-
μάρτοιμι τῆς δόξης, ἣν ἔχων περὶ σοῦ τυγχά-
νω. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν,
ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς
ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων
τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ' οὐ
τοῖς νουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τοὐναντίον τούτων
ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλ-
λην σου παιδείαν φιλοπονίᾳ. τὸν γὰρ αὑτῷ
τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰ-
κὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακα-
λοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἂν παρο-
ξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμά-
θοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ταύτας ἐκ τούτων μάλιστα
γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥᾳθυμεῖν καὶ τὰς
πλησμονὰς ἀγαπᾶν, εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἡ-
δοναῖς παραπεφύκασι. τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν
φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκο-
νομεῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς, καὶ βεβαιοτέ-
ρας ἀποδίδωσι. κἀκεῖ μὲν πρῶτον ἡσθέντες

ὕστερον ἐλυπήθημεν. ἐνταῦθα δὲ μηδὲ τὰς λύπας, τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις, οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. ἐνθυμοῦ δὲ διότι τοῖς μὲν φαύλοις οὐ δέχεται τὰ τυχόντα πράττειν. εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν, τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως. ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ που τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους, οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν; δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας. ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα, καὶ δόξαν, καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους, καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ ἥ

ρακλέα καὶ τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν, ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν, ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν, οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

ὁ Ι μὲν εἰωθότες ὦ νικόκλεις ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἐσθῆτας ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς, οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι. καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες, τῶν

ὁμολογούντων καταλιπεῖν. ἐγὼ δ᾽ ἡγησάμην ἂν ταύτην καλλίστην γενέσθαι δωρεὰν, καὶ χρησιμωτάτην, καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι, καί σοι λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὁρίσαι ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος, καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος, ἄριστ᾽ ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ᾽ ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ᾽ ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν. ἔπειθ᾽ οἱ νόμοι καθ᾽ οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν ἔτι δ᾽ ἡ παρρησία, καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ, τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις. πρὸς δὲ τούτοις, τινὲς καὶ τῶν ποιητῶν τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν. ὥστ᾽ ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι, τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον. ἀλλ᾽ οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων, αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες, πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. τοιγάρτοι κύριοι γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέ-

θαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς, καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέους ἅπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας· ἐπειδὰν δὲ ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες ὁρῶσι τοὺς καὶ ὑφ' ὧν ἥκιστα χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους· τοῖς δὲ ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν ὁπωσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον, ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἁπάσης τῆς ἀσίας βασιλεύειν. ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας, καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἐστιν· ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερωσύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν. ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἐστι, καὶ πλείονος προνοίας δεόμενον. καθ' ἑκάστην μὲν οὖν πρᾶξιν, ἐξ ὧν ἄν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν. καθόλου δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζεσθαι, καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐμμέτρων ποιημάτων, καὶ τῶν καταλογάδην συγ

γραμμάτων, ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα
τῶν συντιθέντων, μεγάλας τὰς προσδοκίας
παρέσχεν· ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
ὑποδειχθέντα, πολὺ καταδεεστέραν τὴν δό=
ξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τό γε
ἐγχείρημα καλῶς ἔχει τὸ ζητεῖν τὰ παραλε=
λειμμένα, καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ
μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες, ἐκείνους μό
νους ὠφελοῦσιν. εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ
πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους
ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας,
καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ἂν
τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολι
τείας πρᾳοτέρας ποιήσειεν. πρῶτον μὲν οὖν
σκεπτέον τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν. ἐὰν
γὰρ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πρά
γματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθα ἀ
ποβλέποντες, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν ἄλλων με=
ρῶν ἐροῦμεν. οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι
προσήκειν αὐτοῖς πόλιν τε δυστυχοῦσαν παῦ
σαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι, καὶ
μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι. τὰ γὰρ ἄλλα τὰ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνε
κα πρακτέον ἐστί. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι
δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τούτων
βουλευσομένους μὴ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅ=
πως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων.

Δέδεικται γὰρ ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵας περ ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥστε οὐδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν. ἅπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις, οὐθὲν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἄθλων, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς καθ᾽ ἑκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν. ὧν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις τοσοῦτον, καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς, καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι, μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν. μηδὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν, καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ᾽ αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετὴν ὠφελήσαιμεν. ἀλλ᾽ ὥστε καὶ τῆς παιδεύσεως, καὶ τῆς ἐπιμελείας δυναμένης τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εὐεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ μεταπέμπου, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων, μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατὴς γίγνου, τῶν δὲ μαθητής. καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν, τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τῶν δὲ μειζό-

νων ἀνταγωνιστήν. διὰ τούτων τῶν γυμνασίων, τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύσοντα, καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρρωμενέστερον τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν σαυτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις. ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι ποιήσειν τῶν δεόντων, πρὸς δὲ τούτοις, φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν. οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνδρῶν, οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδεὶς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ἢν μή τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. μελέτω σοι τοῦ πλήθους. καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχεις, γιγνώσκων ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς, μήτε ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικηθήσονται. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστί. τῶν προσταγμάτων, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, κίνει καὶ μετατί-

θεῖ τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα· καὶ μάλιστα μὲν
εὑρετὴς γίγνου τῶν βελτίστων· εἰ δὲ μὴ, μιμοῦ τὰ
παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα· ζήτει νόμους
τὸ μὲν σύμπαν δικαίους, καὶ συμφέροντας, καὶ
σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους· πρὸς δὲ τούτοις,
οἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις, ὡς ἐλαχί-
στας, τὰς δὲ διαλύσεις, ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς
πολίταις ποιήσουσι· ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσ-
εῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις· τὰς
μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας· τὰς
δὲ πραγματείας ἐπιζημίους· ἵνα τὰς μὲν φεύ-
γωσι, πρὸς δὲ τὰς, προθύμως ἔχωσι· τὰς κρί-
σεις ποιοῦ περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισ-
βητῶσι, μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλλή-
λαις· ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν γί-
γνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει, καὶ συμφέρει τὴν τῶν βα-
σιλέων γνώμην ἀμετακινήτως ἔχειν περὶ τῶν
δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμέ-
νους· διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὸν πατρῷ-
ον οἶκον· ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ
βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἵν' εὐ-
δοκιμῇς ἅμα, καὶ διαρκῇς· τὴν μεγαλοπρέπει-
αν ἐνδείκνυσο μὴ ἐν μηδεμιᾷ τῶν πολυτελειῶν,
τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων· ἀλλ' ἔν τε τοῖς προ-
ειρημένοις, καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ
ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦ-
τα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τέ σοι παραμενεῖ,

καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλέονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψῃς. τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν. ἡγοῦ δὲ τοῦτ᾽ εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἐὰν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς τῶν τιμῶν τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθεστάταις, τοὺς εὐνουστάτους. φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι, καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ᾽ ἄν τις δύναιτο. κήδου τῶν οἴκων τῶν ἰδιωτῶν. καὶ νόμιζε τοὺς δαπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν. καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί. διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους, ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε, καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον. περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων, μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς εἰσάγοντας, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας. τιμῶν γὰρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον

παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς φόβους ἐξαιροῦ τῶν πολιτῶν. καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας. ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σεαυτὸν διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἕξεις. ποίει μὲν μηδὲν μετ᾽ ὀργῆς. δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. δεινὸς μὲν φαίνου, τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ, τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων. ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι. πολεμικὸς γίγνου ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς. εἰρηνικὸς δὲ, τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. οὕτως ὁμίλει τῶν πρὸς τὰς ἥττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας. φιλονείκει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαντί σοι μέλλει συνοίσειν. φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. μεγαλόφρονας εἶναι νόμιζε, μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατασχεῖν, ἀλλὰ μειζίων μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους. καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονή

σειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς, ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτος ὢν, οἷον χρὴ καὶ πράττων, ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι μεζίων ἐπιθυμῇς· καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς. Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας· μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις· ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάζοντες, ὁμοιόν σε τοῖς χρωμένοις νομιοῦσι· τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι· πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς πᾶν ὅτι ἂν ποιῇς, ἢ λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας· δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας· διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν· ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς λέγοντας, ὁποῖοι καὶ τίνες εἰσὶ, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι, τοὺς αὐτοὺς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷσπερ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας· ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν,

ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σεαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε ἐπιδώσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν. ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὑτοῖς ὄντες, μᾶλλον σου τὴν γνώμην, ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι. λάνθανε μὲν ἐὰν ἐπί σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν. ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ἦθος ὅλης ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους, καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους, διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν, ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος. καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή. καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλλ' ἢ τοῖς διενεγ

κόντας κτήσασθαι. ζύφα μὲν τοῖς ἐσθῆσι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δὲ ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν. ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις, ἵν᾽ ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς. κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν. ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν, αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις, ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν. ἀστεῖος εἶναι πειρῶ, καὶ σεμνός. τὸ μὲν γὰρ, τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ, πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ πραγμάτων. εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς φαινομένους. δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέραις προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅτι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βούλει, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ. τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν, τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δὲ ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ

τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς
τυράννοις. ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύ-
ῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.
δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν τινὰς
ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι.
τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐ
πιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμή=
σουσιν. βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμ-
νημα μᾶλλον, ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. μάλι
στα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυτῷ καὶ τῇ
πόλει διαφυλάττειν. ἢν δὲ ἀναγκασθῇς κινδυ
νεύειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰ=
σχρῶς. ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασι
λείας. καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς
τιμῆς ταύτης ποιήσῃς. μὴ περιίδῃς τὴν σαυ
τοῦ φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν, ἀλλ᾽ ἐπει=
δὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς,
πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν.
μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν,
ἵνα συνεθισθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ-
δ᾽ ἄν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα,
ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ὧν τὰς δόξας ζη
λοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. ἃ τοῖς παισὶ τοῖς σε
αυτοῦ ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμέ=
νειν ἀξίου. χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω
τούτων. σοφοὺς νόμιζε, μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ
μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν με

γίστων λέγοντας. μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δὲ ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς. ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως, καὶ τὰς συμφοράς, καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους. καὶ μὴ θαύμαζε εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων ἐστὶν, ἃ καὶ σὺ γιγνώσκεις. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων, οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἀκηκόασιν, οἱ δὲ ἑτέρους ποιοῦντας ἑωράκασιν. ἔνια δὲ αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τοῖς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον, οὔτε ἄπιστον, οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδέν ἐστιν εὑρεῖν. ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον εἶναι χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι τὰ πλεῖστα δυνηθῇ, καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν συγγραμμάτων, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν. οὐ μὴν ἥδιστά γε αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ ταυτὸ πεπόνθασιν, ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας. καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦ-

σι μὲν ἅπαντες, πλησιάζειν δὲ οὐ βούλονται· ἀλλὰ μᾶλλον αἱροῦνται συνεῖναι τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο, τὴν ἡσιόδου, καὶ θεόγνιδος, καὶ φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγενῆσθαι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ λέγοντες αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε καὶ τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης, ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσαιεν. καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν. ὅλως γὰρ εἰ ἐθέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν, οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις, οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις, οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς εἶναι καὶ φιλοπόνους τοὺς τῶν δεόντων τί μὴ ποιοῦντας. ὥστε πῶς ἄν τις τοιούτοις, ἢ παραινῶν, ἢ διδάσκων, ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσκειεν οἳ πρὸς τοῖς εἰρημένοις

φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἁπλοῦς δὲ ἡ-
γοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας. οὕτω δὲ τὰς ἀ-
ληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν ὥστε οὐδὲ
τὰ σφέτερα αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται
μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ
περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι. βούλοιντο δ'
ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον, ἢ τῇ ψυ-
χῇ πονῆσαι. καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀ=
ναγκαίων. εὕροι δ' ἄν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς
πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις λοιδοροῦντας, ἢ
λοιδορουμένους. ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις, οὐ βου=
λευομένους, ἀλλ' εὐχομένους. λέγω δὲ ταῦτα
οὐ κατὰ πάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς
εἰρημένοις ὄντων. ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι δεῖ
τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τί κεχα-
ρισμένον τοῖς πολλοῖς, μὴ τοὺς ὠφελιμωτά-
τους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστά-
τους. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι.
θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἁμίλλας,
ἄχθονται. διὸ καὶ τὴν ὁμήρου ποίησιν, καὶ τοὺς
πρώτως εὑρόντας τραγῳδίαν, ἄξιον θαυμάζειν
ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων,
ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρή-
σαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας
καὶ τοὺς πολέμους τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγη=
σεν. οἱ δὲ τοὺς μύθους, ὡς ἀγῶνας καὶ πράξεις
κατέστησαν. ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν, ἀλ=

λὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. τοιούτων ὧν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων, δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν. ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον. ἐκεῖνα δὲ γραπτέον καὶ λεκτέον, οἷς ὁρῶσι τοὺς ὄχλους χαίροντας. ταῦτα δὲ διῆλθον, ἡγούμενός σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν. ἄλλως τε ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντες. καὶ φασὶν, οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας. ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν. ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον, ἐξ ἑκάστου τούτων γενέσθαι συμβουλεύεσθαι δυνάμενον. χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα, λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον. καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας. εἰ δὲ μὴ, τοὺς καθόλου περὶ τῶν πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοὺς μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκιμάζειν. δῆλον γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐ-

τῷ χρήσιμος, οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν, τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων· περὶ πολλοῦ ποιοῦ, καὶ θεράπευε· γιγνώσκων ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς, χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων κτημάτων ἐστίν. ἡγοῦ δὲ τούτους σοὶ μεγίστην ποιήσειν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἅ τε γιγνώσκω παρῄνεσα, καὶ τιμῶ σε τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος· βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεὰς· ἃς ὑμεῖς πολὺ πλεῖονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων, ἢ πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσῃ, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις·

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Η ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΣ·

ε

Ισί τινες, οἳ δυσκόλως ἔχουσι πρὸς τοὺς λόγους, καὶ διαμέμφονται τοὺς φιλοσοφοῦντας· καὶ φασὶν αὐτοὺς οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα ποιεῖσθαι τὰς διατριβάς· ἡδέως ἂν οὖν πυθοίμην τῶν οὕτω διακειμένων, διὰ τί τοὺς μὲν εὖ λέγειν ἐπιθυμοῦντας ψέγουσι· τοὺς δ' ὀρθῶς

πράττειν βουλομένους ἐπαινοῦσιν. εἰ γὰρ αἱ πλεονεξίαι λυποῦσιν αὐτούς, πλείους καὶ μείζους ἐκ τῶν ἔργων, ἢ τῶν λόγων εὑρήσομεν γιγνομένας. ἔπειτα κἀκεῖνο ἄτοπον, εἰ λέληθεν αὐτούς, ὅτι τὰ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβοῦμεν. καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσκοῦμεν, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν: οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλαττον ἔχωμεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν. ὥστε οὐ κατηγορητέον τούτων τῶν πραγμάτων ἐστίν, ὧν ἄν τις μετ' ἀρετῆς πλεονεκτήσειεν. ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτανόντων, ἢ τοῖς λόγοις ἐξαπατώντων, καὶ μὴ δικαίως χρωμένων αὐτοῖς. θαυμάζω δὲ τῶν ταύτην τὴν γνώμην ἐχόντων, ὅπως οὐ καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὴν ἀνδρίαν κακῶς λέγουσιν. εἴπερ γὰρ διὰ τοὺς ἐξαπατῶντας καὶ ψευδομένους πρὸς τοὺς λόγους χαλεπῶς ἔχουσι, προσήκει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς αὐτοὺς ἐπιτιμᾶν. φανήσονται γάρ τινες καὶ τῶν ταῦτα κεκτημένων ἐξαμαρτάνοντες, καὶ πολλοὺς διὰ τούτων κακῶς ποιοῦντες. ἀλλὰ γὰρ οὐ δίκαιον, οὐδ' εἴ τινες τοὺς ἀπαντῶντας τύπτοιεν, τῆς ῥώμης κατηγορεῖν. οὔτε διὰ τοὺς ἀποκτιννύντας, τὴν ἀνδρίαν λοιδορεῖν. οὐδ' ὅλως τὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν ἐπὶ τὰ πράγματα μεταφέρειν. ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους ψέγειν, ὅσοι τοῖς ἀγα

θοῖς κακῶς χρῶνται· καὶ τοῖς ὠφελεῖν δυνα-
μένοις, τούτοις βλάπτειν τοὺς συμπολιτευο-
μένους ἐπιχειροῦσι. νῦν δ' ἀμελήσαντες τοῦτον
τὸν τρόπον περὶ ἑκάστου διορίζεσθαι, πρὸς ἅ-
παντας τοὺς λόγους δυσκόλως διάκεινται.
καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥς τε οὐκ αἰσθάνον
ται τοιούτῳ πράγματι δυσμενῶς ἔχοντες. ὃ
πάντων τῶν ὄντων ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλεί-
στων ἀγαθῶν αἴτιόν ἐστι. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις, οἷς
ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν· ἀλλὰ
πολλῶν καὶ τῷ τάχει, καὶ τῇ ῥώμῃ, καὶ ταῖς ἄλ-
λαις εὐπορίαις καταδεέστεροι τυγχάνομεν
ὄντες. ἐγγενομένου δ' ἡμῖν τοῦ πείθειν ἀλλήλους,
καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν ἂν βου-
ληθῶμεν, οὐ μόνον τοῦ θηριωδῶς ζῆν ἀπηλλά-
γημεν, ἀλλὰ καὶ συνελθόντες πόλεις ᾠκίσα-
μεν. καὶ νόμους ἐθέμεθα. καὶ τέχνας εὕρομεν.
καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ δι' ἡμῶν μεμηχανημένα,
λόγος ἡμῖν ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας. οὗτος γὰρ
καὶ περὶ τῶν δικαίων, καὶ περὶ τῶν ἀδίκων,
καὶ τῶν αἰσχρῶν καὶ τῶν καλῶν ἐνομοθέτη-
σεν. ὧν μὴ διαταχθέντων, οὐκ ἂν οἷοί τε ἦμεν οἰ-
κεῖν μετ' ἀλλήλων, τούτῳ καὶ τοὺς κακοὺς ἐξε-
λέγχομεν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐγκωμιάζομεν.
διὰ τούτου τούς τε ἀνοήτους παιδεύομεν, καὶ
τοὺς φρονίμους δοκιμάζομεν. τὸ γὰρ λέγειν ὡς
δεῖ τοῦ φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα. καὶ

λόγος ἀληθὴς καὶ νόμιμος καὶ δίκαιος, ψυχῆς ἀγαθῆς, καὶ πιστῆς εἴδωλόν ἐστιν. μετὰ τούτου καὶ περὶ τῶν ἀμφισβητησίμων ἀγωνιζόμεθα, καὶ περὶ τῶν ἀγνοουμένων σκοπούμεθα. ταῖς γὰρ πίστεσιν αἷς τοὺς ἄλλους λέγοντες πείθομεν, ταῖς αὐταῖς ταύταις καὶ περὶ τῶν ἄλλων βουλευόμενοι χρώμεθα. καὶ ῥητορικοὺς μὲν καλοῦμεν, τοὺς ἐν τῷ πλήθει λέγειν δυναμένους. εὐβούλους δὲ νομίζομεν, οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς ἄριστα περὶ τῶν πραγμάτων διαλεχθῶσιν. εἰ δὲ δεῖ συλλήβδην περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν φρονίμως πραττομένων εὑρήσομεν ἀλόγως γιγνόμενον. ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν διανοημάτων ἁπάντων ἡγεμόνα τὸν λόγον ὄντα. καὶ μάλιστα χρωμένους αὐτῷ τοὺς πλεῖστον νοῦν ἔχοντας. ὥστε τοὺς τολμῶντας βλασφημεῖν περὶ τῶν παιδευόντων καὶ φιλοσοφούντων, ὁμοίως ἄξιον μισεῖν, ὥσπερ τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν ἐξαμαρτάνοντας. ἐγὼ δ᾽ ἀποδέχομαι μὲν πάντας τοὺς λόγους καὶ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς ὠφελεῖν δυναμένους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καλλίστους ἡγοῦμαι καὶ βασιλικωτάτους. καὶ μάλιστα πρέποντας ἐμοί, τοὺς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν πολιτειῶν παραινοῦντας. καὶ τούτων αὐτῶν ὅσοι διδάσκουσι τούς τε δυναστεύοντας, ὡς δεῖ τῷ πλήθει χρῆσθαι. καὶ τοὺς ἰδιώτας, ὡς χρὴ πρὸς

ἄρχοντας διακεῖσθαι. καὶ γὰρ τούτων ὁρῶ τὰς
πόλεις εὐδαιμονεστάτας καὶ μεγίστας γιγνο-
μένας. τὸν μὲν οὖν ἕτερον λόγον ὡς χρὴ τυ-
ραννεῖν ἰσοκράτους ἠκούσατε. τὸν δὲ ἐχόμε-
νον, ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, ἐγὼ πειρά-
σομαι διελθεῖν. οὐχ ὡς ἐκεῖνον ὑπερβαλούμε-
νος, ἀλλ' ὡς προσῆκόν μοι περὶ τούτων μάλι-
στα διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ ἐμοῦ μὴ
δηλώσαντος ἃ βούλομαι ποιεῖν ὑμᾶς, διαμαρ-
τάνοιτε τῆς ἐμῆς γνώμης, οὐκ ἂν εἰκότως ὑμῖν
ὀργιζοίμην. εἰ δὲ προειπόντος ἐμοῦ μηδὲν γί-
γνοιτο τούτων, δικαίως ἂν ἤδη τοῖς μὴ πειθο-
μένοις μεμφοίμην, ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μάλιστα
παρακαλέσαι καὶ προτρέψαι πρὸς τὸ μνημο-
νεύειν ὑμᾶς τὰ ῥηθέντα. καὶ πειθαρχεῖν αὐτοῖς,
οὐκ εἰ περὶ τὸ συμβουλεύειν μόνον γενοίμην. καὶ
ταῦτ' ἀπαριθμήσας ἀπαλλαγείην. ἀλλ' εἰ προσ-
επιδείξαιμι, πρῶτον μὲν τὴν πολιτείαν τὴν
παροῦσαν ὡς ἄξιόν ἐστιν ἀγαπᾶν. οὐ μόνον διὰ
τὴν ἀνάγκην, οὐδ' ὅτι πάντα τὸν χρόνον με-
τὰ ταύτης οἰκοῦμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ βελτίστη τῶν
ἄλλων πολιτειῶν ἐστιν. ἔπειθ' ὡς ἐγὼ ταύτην
ἔχω τὴν ἀρχὴν οὐ παρανόμως, οὐδ' ἀλλοτρίαν,
ἀλλ' ὁσίως καὶ δικαίως, καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς
προγόνους, καὶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ δι' ἐμαυ-
τόν. τούτων γὰρ προαποδειχθέντων, οὐκ ἔστιν
ὅστις οὐκ αὐτὸς αὑτοῦ καταγνώσεται τὴν

μεγίστην

μεγίστην ζημίαν, ἐὰν μὴ πειθαρχῇ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ συμβουλευθεῖσι καὶ προσταχθεῖσι. περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἠρξάμην. οἶμαι πᾶσι δοκεῖν δεινότατον μὲν εἶναι, τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηρούς, δικαιότατον δὲ, τὸ διορίζεσθαι περὶ τούτων. καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν. ἀλλὰ καὶ πράττειν. καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστους. αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι. τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι. καὶ τοῦτ' εὐδοκιμεῖ παρ' αὐτοῖς. ἐὰν μηδὲ ἕτερος ἑτέρου δύνηται πλέον ἔχειν. ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν, αἱ δὲ μοναρχίαι, πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ βελτίστῳ. δεύτερον δὲ τῷ μετ' ἐκεῖνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον, καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ ταῦτα, εἰ μὴ πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτείας τοιοῦτόν ἐστι. καὶ μὴν διορᾶν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσαιεν, καίτοι τίς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν εὖ φρονούντων, τοιαύτης πολιτείας μετέχειν: ἐν ᾗ μὴ διαλήσῃ χρηστὸς ὢν μᾶλλον, ἢ φέρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους, μὴ γιγνωσκόμενος ὁποῖός τίς ἐστιν. ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ, καὶ δικαιοτέραν δικαίως ἂν αὐτὴν κρίνοιμεν,

ὅσῳ περ ῥᾷόν ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον, ἢ πολλαῖς διανοίαις καὶ παντοδαπαῖς ζητεῖν ἀρέσκειν. ὅτι μὲν οὖν ἡδίων ἐστὶ καὶ πρᾳοτέρα καὶ δικαιοτέρα, διὰ πλειόνων μὲν ἄν τις ἀποδείξειεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων συνιδεῖν ῥᾴδιόν ἐστι, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὅσον αἱ μοναρχίαι καὶ πρὸς τὸ βουλεύσασθαι, καὶ πρὸς τὸ πρᾶξαί τι τῶν δεόντων διαφέρουσιν, οὕτως ἂν κάλλιστα θεωρήσαιμεν, εἰ τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παρ' ἀλλήλας τιθέντες, ἐξετάζειν ἐπιχειρήσαιμεν αὐτάς. οἱ μὲν τοίνυν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες, πρότερον ἰδιῶται γίγνονται, πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως, καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν. οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλ' οὖν ταῖς γε ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες. οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν. εἰδότες ὅτι δεῖ πάντα δι' αὐτῶν γίγνεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ ταῖς δημοκρατίαις, διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλοτιμίας, λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς. οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσι περὶ ἁπάντων, ὡς οἷόν τ' ἐστὶ τὰ βέλτιστα πράττουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων. τὸν μὲν γὰρ

πλεῖστον χρόνον, ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν· ἐπειδὰν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσιν, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους, ἢ κοινῇ βουλευομένους· οἱ δ' οὔτε συνεδρίων, οὔτε χρόνων ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν· ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν· ἔτι δ' οἱ μὲν, πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς ἔχουσι· καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν· ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἱ δὲ, διαπαντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες, εἰς πάντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ὁμοίως ἔχουσι· τὸ δὲ μέγιστον πάντων, τοῖς τῶν κοινοῖς οἱ μὲν ὡς ἰδίοις, οἱ δ' ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν· καὶ συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν, οἱ μὲν τῶν ἀστῶν, τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δ' ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι, τοὺς φρονιμωτάτους, καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, οἱ δὲ, τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἐπισταμένους· οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι· καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις, καὶ χρῆσθαι ταύταις, ὥς τε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆναι, καὶ τοὺς μὲν, πεῖσαι, τοὺς

δὲ βιάσασθαι, παρὰ δὲ τῶν, ἐκπρίασθαι, τοὺς δὲ, ταῖς ἄλλαις θεραπείαις προσάγεσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τ' εἰσί. καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον, ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν. τοῦτο μὲν γὰρ τὴν τῶν περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην. οὐ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσι. τοῦτο δὲ διονύσιον τὸν τύραννον, ὃς παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλην σικελίαν ἀνάστατον γεγενημένην, τὴν δ' αὑτοῦ πατρίδα πολιορκουμένην, οὐ μόνον αὐτὴν τῶν παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν. ἔτι δὲ καρχηδονίους, καὶ λακεδαιμονίους, τοὺς ἄριστα τῶν ἑλλήνων πολιτευομένους, οἴκοι μὲν ὀλιγαρχουμένους, παρὰ δὲ τὸν πόλεμον βασιλευομένους. ἔχοι δ' ἄν τις ἐπιδεῖξαι καὶ τὴν πόλιν τὴν ἀθηναίων τὴν μάλιστα τὰς τυραννίδας μισοῦσαν, ὅταν μὲν πολλοὺς ἐκπέμψῃ στρατηγοὺς ἀτυχοῦσαν. ὅταν δὲ δι' ἑνὸς ποιήσηται τοὺς κινδύνους, κατορθοῦσαν. καίτοι πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν, ἢ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων, πλείστου τὰς μοναρχίας ἀξίας οὔσας. φαίνονται γὰρ οἵ τε διὰ τέλους τυραννούμενοι, μεγίστας δυνάμεις ἔχοντες. οἵ τε καλῶς ὀλιγαρχούμενοι, περὶ ἃ μάλιστα σπουδάζουσιν, οἱ μὲν ἕνα μόνον στρατηγὸν, οἱ δὲ

βασιλέα τῶν στρατοπέδων κύριον καθιστάντες, οἵ τε μισοῦντες τὰς τυραννίδας, ὁπόταν πολλοὺς ἄρχοντας ἐκπέμψωσιν, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἰπεῖν, λέγεται καὶ τοὺς θεοὺς ὑπὸ τοῦ Διὸς βασιλεύεσθαι. περὶ ὧν, εἰ μὲν ὁ λόγος ἀληθής ἐστι, δῆλον ὅτι κἀκεῖνοι ταύτην τὴν κατάστασιν προκρίνουσιν. εἰ δὲ τὸ μὲν σαφὲς μηδεὶς οἶδεν, αὐτοὶ δ' εἰκάζοντες οὕτω περὶ αὐτῶν ὑπειλήφαμεν, σημεῖον ὅτι πάντες τὴν μοναρχίαν προτιμῶμεν. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτῇ χρῆσθαι τοὺς θεοὺς ἔφαμεν, εἰ μὴ πολὺ τῶν ἄλλων προέχειν αὐτὴν ἐνομίζομεν. περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἅπαντα μὲν, οὔθ' εὑρεῖν οὔτ' εἰπεῖν δυνατόν ἐστιν. οὐ μὴν ἀλλὰ πρός γε τὸ παρὸν ἐξαρκούντως, καὶ νῦν εἴρηται περὶ αὐτῶν. ὡς δὲ προσηκόντως ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν ἔχομεν, πολὺ τούτου συντομώτερος καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστί. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι Τεῦκρος μὲν ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγός, παραλαβὼν τοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν προγόνους πλεύσας δεῦρο, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἔκτισε, καὶ τὴν χώραν διένειμεν· ὁ δὲ πατὴρ Εὐαγόρας, ἀπολεσάντων ἑτέρων τὴν ἀρχήν, πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστὰς τοὺς μεγίστους κινδύνους. καὶ τοσοῦτον μετέστησεν, ὥστε μηκέτι Φοίνικας Σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ'

ὧν περὶ τὴν ἀρχήν, τούτους καὶ νῦν ἔχειν τὴν βασιλείαν. λοιπὸν οὖν ἐστιν ὧν προὐθέμην, περὶ ἐμαυτοῦ διελθεῖν. ἵν' ἐπίστησθε ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὑμῶν ὁ βασιλεύς. ὃς οὐ μόνον διὰ τοὺς προγόνους, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτόν, δικαίως ἂν καὶ μείζονος τιμῆς ἢ τηλικαύτης ἀξιωθείην. οἶμαι γὰρ ἔγωγε πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, πλεῖστου τῶν ἀρετῶν ἀξίας εἶναι τήν τε σωφροσύνην, καὶ τὴν δικαιοσύνην. οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς τὸ καθ' αὑτὰς ὠφελοῦσιν ἀλλ' εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν καὶ τὰς φύσεις, καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰς χρήσεις τῶν πραγμάτων, εὑρήσομεν, τὰς μὲν μετεχούσας μηδαμῶς τούτων τῶν ἰδεῶν, μεγάλων κακῶν αἰτίας οὔσας. τὰς δὲ μετὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης γιγνομένας, πολλὰ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὠφελούσας. εἰ δή τινες τῶν προγεγενημένων ἐπὶ ταύταις ταῖς ἀρεταῖς εὐδοκίμησαν, ἡγοῦμαι κἀμοὶ προσήκειν καὶ τῆς αὐτῆς δόξης ἐκείνοις τυγχάνειν. τὴν μὲν οὖν δικαιοσύνην, ἐκεῖθεν ἂν μάλιστα κατίδοιτε. παραλαβὼν γὰρ ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστάμην, τὰ μὲν βασίλεια χρημάτων κενά, καὶ πάντα κατηναλωμένα, τὰ πράγματα δὲ ταραχῆς μεστὰ καὶ πολλῆς ἐπιμελείας δεόμενα, καὶ φυλακῆς, καὶ δαπάνης. εἰδὼς δ' ἑτέρους ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἐκ παντὸς τρόπου τὰ σφέτερ' αὐτῶν διορθουμένους, καὶ πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν τὴν αὐτῶν πράττειν ἀναγ-

καζομένους, ὅμως δ' ὑφ' ἑνὸς τούτων διεφθά=
ρην. ἀλλ' οὕτως ὁσίως καὶ καλῶς ἐπεμελήθην
τῶν πραγμάτων, ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν ἐξ ὧν
οἷόν τ' ἦν αὐξηθῆναι καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐ=
πιδοῦναι τὴν πόλιν. πρός τε γὰρ τοὺς πολί=
τας μετὰ τοσαύτης πραότητος προσηνέχθην.
ὥστε μήτε φυγὰς μήτε θανάτους, μήτε χρη=
μάτων ἀποβολὰς, μήτε ἄλλην μηδεμίαν τοι=
αύτην συμφορὰν ἐπὶ τῆς ἐμῆς γεγενῆσθαι
βασιλείας. ἀβάτου δ' ἡμῖν τῆς Ἑλλάδος οὔ=
σης, διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγενημένον καὶ παν
ταχοῦ συλουμένων ἡμῶν, τὰ πλεῖστα τούτων
διέλυσα. τοῖς μὲν ἅπαντα ἀποτίνων. τοῖς δὲ
μέρη. τῶν δ' ἀναβαλέσθαι δεόμενος, πρὸς δὲ
τοὺς ὅπως ἠδυνάμην διαλλαττόμενος. ἔτι δὲ
καὶ τῶν τὴν νῆσον οἰκούντων δυσκόλως πρὸς
ἡμᾶς διακειμένων, καὶ βασιλέως τῷ μὲν λόγῳ
διηλλαγμένου, τῇ δ' ἀληθείᾳ τραχέως ἔχοντος,
ἀμφότερα ταῦτα κατεπράϋνα. τῷ μὲν προθύ
μως ὑπηρετῶν. πρὸς δὲ τοὺς δίκαιον ἐμαυτὸν
παρέχων. τοσούτου γὰρ δέω τῶν ἀλλοτρίων=
ἐπιθυμεῖν, ὥσθ' ἕτεροι μὲν, ἣν καὶ μικρῷ μείζω
τῶν ὁμόρων δύναμιν ἔχωσιν, ἀποτέμνονται
τῆς γῆς, καὶ πλεονεκτεῖν ζητοῦσιν. ἐγὼ δ' οὐ
δὲ τὴν διδομένην μοι χώραν ἠξίωσα λαβεῖν,
ἀλλ' αἱροῦμαι μετὰ δικαιοσύνης τὴν ἐμαυτοῦ
μόνην ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετὰ κακίας πολλαπλα=

σίαν τῆς ὑπαρχούσης κτήσασθαι. καὶ τί δεῖ καθ' ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν. ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ ἐμαυτοῦ. φανήσομαι γὰρ μηδένα μὲν πώποτ' ἀδικήσας. πλείους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εὖ πεποιηκώς, καὶ μείζους δωρεὰς ἑκατέροις δεδωκέναι, ἢ σύμπαντες οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντες. καίτοι χρὴ τοὺς μεγαφρονοῦντας ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ προσποιουμένους χρημάτων εἶναι κρείττους, τοιαύτας ὑπερβολὰς ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὑτῶν. καὶ μὴν δὴ καὶ περὶ σωφροσύνης ἔτι μείζω τούτων ἔχω διελθεῖν. εἰδὼς γὰρ ἅπαντας ἀνθρώπους περὶ πλείστου ποιουμένους τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτῶν καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ μάλιστα ὀργιζομένους τοῖς εἰς ταῦτα ἐξαμαρτάνουσι, καὶ τὴν ὕβριν τὴν περὶ ταῦτα μεγίστων κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, καὶ πολλοὺς ἤδη τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν δυναστευόντων διὰ ταύτην ἀπολλυμένους, οὕτως ἔφυγον τὰς αἰτίας ταύτας, ὥστε ἐξ οὗ τὴν βασιλείαν ἔλαβον, οὐδενὶ φανήσομαι σώματι πεπλησιακώς, πλὴν τῆς ἐμαυτοῦ γυναικός, οὐκ ἀγνοῶν ὡς κἀκεῖνοι παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμοῦσιν, ὅσοι περὶ μὲν τὰ τῶν πολιτῶν δίκαιοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἄλλοθεν δέ ποθεν ἑαυτοῖς ἐπορίσαντο τὰς ἡδονάς. ἀλλὰ βουλόμενος ἅμα μὲν ἐμαυτὸν ὡς πορρωτάτω ποιῆσαι τῶν τοι-

ούτων

οὕτως ὑπομένω. ἅμα δὲ παράδειγμα καταστῆσαι τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τοῖς ἄλλοις πολίταις. γιγνώσκων ὅτι φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἑαυτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. ἔπειτα καὶ προσήκειν ἡγησάμην τοσούτῳ τοὺς βασιλέας βελτίους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν, ὅσῳ περ καὶ τὰς τιμὰς μείζους αὐτῶν ἔχουσι. καὶ δεινὰ ποιεῖν. ὅσοι τοὺς μὲν ἄλλους κοσμίως ζῆν ἀναγκάζουσιν. αὐτοὺς δ' αὐτοὺς μὴ σωφρονεστέρους τῶν ἀρχομένων παρέχουσι. πρὸς δὲ τούτοις, τῶν μὲν ἄλλων πράξεων ἑώρων ἐγκρατεῖς καὶ τοὺς πολλοὺς γιγνομένους. τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν τῶν περὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς βελτίστους ἡττωμένους, ἠβουλήθην οὖν ἐν τούτοις ἐμαυτὸν ἐπιδεῖξαι καρτερεῖν δυνάμενον, ἐν οἷς ἔμελλον οὐ μόνον τῶν ἄλλων διοίσειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονούντων. ἔτι δὲ καὶ τῶν τοιούτων πολλὴν κακίαν κατεγίγνωσκον. ὅσοι γυναῖκας λαβόντες, καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι παντὸς τοῦ βίου μὴ στέργουσιν οἷς ἔπραξαν. ἀλλὰ ταῖς ἑαυτῶν ἡδοναῖς λυποῦσι ταύτας ὑφ' ὧν αὐτοὶ μηδὲν ἀξιοῦσι λυπεῖσθαι. καὶ περὶ μὲν ἄλλας κοινωνίας τινὰς, ἐπιεικεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρέχουσιν. ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς γυναῖκας, ἐξαμαρτάνουσιν, ἃς ἔδει τοσούτῳ μᾶλ-

λον διαφυλάττειν, ὅσῳ περ οἰκειότεραι καὶ μεί-
ζους οὖσαι τυγχάνουσι τῶν ἄλλων. εἶτα καὶ λαν-
θάνουσιν ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις,
στάσεις καὶ διαφορὰς ἐγκαταλείπον-
τες. καίτοι χρὴ τοὺς ὀρθῶς βασιλεύοντας,
μὴ μόνον τὰς πόλεις ἐν ὁμονοίᾳ πειρᾶσθαι διά-
γειν, ὧν ἂν ἄρχωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους οἴ-
κους καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν κατοικῶσιν. ἅ-
παντα γὰρ ταῦτα, σωφροσύνης ἔργα καὶ δι-
καιοσύνης ἐστίν. οὐ τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἔσχον.
οὐδὲ περὶ τῆς παιδοποιίας τοῖς πλείστοις
τῶν βασιλέων. οὐδ᾽ ᾠήθην δεῖν τοὺς μὲν ἐκ τα-
πεινοτέρας ποιήσασθαι τῶν παίδων. τοὺς δ᾽ ἐκ
σεμνοτέρας. οὐδὲ τοὺς μὲν, νόθους αὐτῶν, τοὺς
δὲ γνησίους καταλιπεῖν. ἀλλὰ πάντας ἔχειν
τὴν αὐτὴν φύσιν. καὶ πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς
μητρὸς ἀνενεγκεῖν, τῶν μὲν θνητῶν εἰς εὐαγόραν
τὸν πατέρα τὸν ἐμόν. τῶν δ᾽ ἡμιθέων, εἰς αἰα-
κίδας. τῶν δὲ θεῶν, εἰς δία. καὶ μηδένα τῶν
ἐξ ἐμοῦ γενομένων ἀποστερηθῆναι ταύτης τῆς
εὐγενείας. πολλῶν δέ με προτρεπόντων ἐμμέ-
νειν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, οὐχ ἥκιστά με
κἀκεῖνο παρεκάλεσεν, ὅτι τῆς μὲν ἀνδρίας
καὶ τῆς δεινότητος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν εὐδο-
κιμούντων ἑώρων καὶ τῶν κακῶν ἀνδρῶν πολ-
λοὺς μετέχοντας. τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ τὴν
δικαιοσύνην, ἴδια κτήματα τῶν καλῶν κἀγα

σῶν ὄντα. κάλλιστον δ' ὑπέλαβον, εἴ τις δύναιτο ταύταις ταῖς ἀρεταῖς προσέχειν τὸν νοῦν, τῶν ἄλλων ἀφελόμενος, ὧν μηδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν, ἀλλὰ καὶ γνησιώταται καὶ βεβαιόταται, καὶ μέγισται καὶ μεγίστων ἐπαίνων ἄξιαι τυγχάνουσιν οὖσαι. τούτων ἕνεκα ταῦτα διανοηθεὶς, περιττότερον τῶν ἄλλων ἤσκησα τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην. καὶ ταύτας προειλόμην τῶν ἡδονῶν, οὐ τὰς ἐπὶ τοῖς ἔργοις μηδεμίαν τιμὴν ἐχούσας, ἀλλὰ τὰς ἐπὶ ταῖς δόξαις ταῖς δι' ἀνδραγαθίαν γιγνομέναις. χρὴ δὲ δοκιμάζειν τὰς ἀρετὰς οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς ἰδέαις ἁπάσας, ἀλλὰ τὴν μὲν δικαιοσύνην, ἐν ταῖς ἀπορίαις. τὴν δὲ σωφροσύνην, ἐν ταῖς δυναστείαις. τὴν δὲ καρτερίαν, ἐν ταῖς τῶν νεωτέρων ἡλικίαις. ἐγὼ τοίνυν ἐν ἅπασι τοῖς καιροῖς τούτοις φανήσομαι πεῖραν τῆς ἐμαυτοῦ φύσεως δεδωκώς. ἐνδεὴς μὲν γὰρ χρημάτων καταλειφθεὶς, οὕτω δίκαιον ἐμαυτὸν παρέσχον, ὥστε μηδένα λυπῆσαι τῶν πολιτῶν. λαβὼν δ' ἐξουσίαν ὥστε ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλωμαι, σωφρονέστερος τῶν ἰδιωτῶν ἐγενόμην. τούτων δ' ἀμφοτέρων ἐκράτησα, ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν. ἐν ᾗ τοὺς πλείστους ἂν εὕροιμεν μάλιστα περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτάνοντας. καὶ πάντα ταῦτα ἐν ἑτέροις μὲν ἴσως ἂν ὤκνουν εἰ-

πεῖν. οὐχ ὡς οὐ φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, ἀλλ' ὡς οὐκ ἂν πιστευθεὶς ἐκ τῶν λεγομένων, ὑμεῖς δ' αὐτοί μοι μάρτυρές ἐστε πάντων τῶν εἰρημένων, ἄξιον μὲν οὖν καὶ τοὺς φύσει κοσμίους ὄντας ἐπαινεῖν, καὶ θαυμάζειν. ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς καὶ μετὰ λογισμοῦ τοιούτους ὄντας. οἱ μὲν γὰρ τύχῃ, καὶ μὴ γνώμῃ σωφρονοῦντες, τυχὸν ἂν καὶ μεταπεισθεῖεν. οἱ δὲ πρὸς τῷ πεφυκέναι, καὶ διεγνωκότες ὅτι μέγιστόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀρετή, δῆλον ὅτι πάντα τὸν βίον ἐν ταύτῃ τῇ τάξει διαμένουσι. διὰ τοῦτο δὲ πλείους ἐποιησάμην τοὺς λόγους. καὶ περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων. ἵνα μηδεμίαν ὑπολίπω πρόφασιν. ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ὑμᾶς ἑκόντας, καὶ προθύμως, ἅττ' ἂν ἐγὼ προστάξω, καὶ συμβουλεύσω. φημὶ δὴ πράττειν ἕκαστον ὑμῶν, ἐφ' οἷς ἐφέστηκεν ἐπιμελῶς καὶ δικαίως. καθ' ὁπότερον γὰρ ἂν ἐλλίπητέ τι τούτων ἀνάγκη ταύτῃ κακῶς ἔχειν τὰς πράξεις. μηδενὸς οὖν ὀλιγωρεῖτε, μηδὲ καταφρονεῖτε τῶν προστεταγμένων, ὑπολαμβάνοντες ὡς οὐ παρὰ τοῦτ' ἐστίν. ἀλλ' ὡς παρ' ἕκαστον τῶν μερῶν, ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἔξον τὸ σύμπαν, οὕτω σπουδάζετε περὶ αὐτῶν. καὶ κήδεσθε μηδὲν ἧττον τῶν ἐμῶν, ἢ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν. καὶ μὴ νομίζετε μικρὸν ἀγαθὸν εἶναι τὰς τιμάς, ἃς ἔχουσιν οἱ καλῶς τῶν ἡμετέρων ἐπιστατοῦντες.

ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων· ἵν' ἀσφαλέστερον τοὺς
οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κέκτησθε· τοιού
τους εἶναι χρὴ περὶ τοὺς ἄλλους ὑμᾶς, οἷόν περ
ἐμὲ περὶ ὑμᾶς ἀξιοῦτε γίγνεσθαι· μὴ σπεύδε
τε πλουτεῖν μᾶλλον, ἢ χρηστοὶ δοκεῖν εἶναι· γι
γνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν βαρ
βάρων, οἱ μεγίστας ἐπ' ἀρετῇ δόξας ἔχοντες,
πλείστων ἀγαθῶν δεσπόται καθίστανται· τοὺς
χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομέ-
νους ἡγεῖσθε μὴ πλοῦτον, ἀλλὰ κίνδυνον ποιή
σειν· μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε,
τὸ δ' ἀναλῶσαι ζημίαν· οὐδέτερον γὰρ τούτων
ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν· ἀλλ' ὁπότερον ἂν
ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ' ὠφε
λήσει τοὺς ποιοῦντας· μὴ δὲ πρὸς ἓν χαλε-
πῶς ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένων· ὅσοι
γὰρ ἂν ὑμῶν περὶ πλεῖστα τῶν ἐμῶν χρησί-
μους αὑτοὺς παράσχωσιν, οὗτοι πλεῖστα τοὺς
οἴκους τοὺς ἑαυτῶν ὠφελήσουσιν· ὅ τι ἂν ὑμῶν
ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ τύχῃ συνειδώς, ἡγείσθω
μὴ δὲ ἐμὲ λήσειν· ἀλλ' ἐὰν καὶ τὸ σῶμα τοὐμὸν
μὴ παρῇ, τὴν διάνοιαν τὴν ἐμὴν οἰέσθω τοῖς
γιγνομένοις παρεστάναι· ταύτην γὰρ τὴν γνώ
μην ἔχοντες, σωφρονέστερον ἂν βουλεύσαισθε
περὶ αὑτῶν· μηδὲν ἀποκρύπτεσθε, μήθ' ὧν κέκ
τησθε, μήθ' ὧν ποιεῖτε, μήθ' ὧν μέλλετε πράττειν
εἰδότες ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμά-

των, ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίγνε-
σθαι. μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύεσθαι, μὴ δ'
ἀφανῶς, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ φανερῶς, ὥς
τε μηδ' ἄν τις βούληται ῥᾴδιον εἶναι ὑμᾶς δι-
αβάλλειν, δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νομί-
ζετε πονηρὰς μὲν, ἃς ἂν πράττοντες ἐμὲ βού-
λησθε λανθάνειν. χρηστὰς δὲ, περὶ ὧν ἂν ἐγὼ
μέλλω πυθόμενος, βελτίους ὑμᾶς νομιεῖν. μὴ
κατασιωπᾶτε ἐάν τινας ὁρᾶτε περὶ τὴν ἀρ-
χὴν τὴν ἐμὴν πονηροὺς ὄντας, ἀλλ' ἐξελέγ-
χετε. καὶ νομίζετε τῆς αὐτῆς εἶναι ζημίας
ἀξίους τοὺς συγκρύπτοντας τοῖς ἐξαμαρτά-
νουσιν. εὐτυχεῖς δὲ νομίζετε μὴ τοὺς λανθά-
νοντας ἐάν τι κακὸν ποιήσωσιν, ἀλλὰ τοὺς μη-
δὲν ἐξαμαρτάνοντας. τοὺς μὲν γὰρ εἰκὸς τοι-
αῦτα παθεῖν, οἷάπερ αὐτοὶ ποιοῦσι. τοὺς δὲ χά-
ριν ἀπολαβεῖν. ἧς ἄξιοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἑ-
ταιρείας μὴ ποιεῖτε. μήτε συνόδους ἄνευ τῆς
ἐμῆς γνώμης. αἱ γὰρ τοιαῦται συστάσεις, ἐν
μὲν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις, πλεονεκτοῦσιν,
ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις, κινδυνεύουσι. μὴ μό-
νον ἀπέχεσθε τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἐπιτηδευμάτων τῶν τοιούτων. ἐν οἷς ἀναγκαῖ-
όν ἐστιν ὑποψίαν γίγνεσθαι. τὴν ἐμὴν φιλίαν
ἀσφαλεστάτην καὶ βεβαιοτάτην εἶναι νομίζετε.
καὶ διαφυλάττετε τὴν παροῦσαν κατάστασιν.
καὶ μηδεμιᾶς ἐπιθυμεῖτε μεταβολῆς. εἰδότες

ὅτι διὰ τὰς τοιαύτας ταραχὰς, ἀναγκαῖόν ἐ-
στὶ καὶ τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι, καὶ τοὺς οἴ-
κους τοὺς ἰδίους ἀναστάτους γίγνεσθαι. μὴ μό-
νον τὰς φύσεις αἰτίας νομίζετε τοῦ χαλε-
ποὺς, ἢ πράους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ
τὸν τρόπον τῶν πολιτῶν. πολλοὶ ἤδη διὰ τὴν
τῶν ἀρχομένων κακίαν, τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν
ἑαυτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν. θαῤῥεῖ-
τε μὴ διὰ τὴν ἐμὴν μᾶλλον πραότητα, ἢ διὰ τὴν
ὑμετέραν αὐτῶν ἀρετήν. τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν
ἄδειαν ἑαυτοῖς εἶναι νομίζετε. καλῶς γὰρ τῶν
περὶ ἐμὲ καθεστώτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ
περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἕξει. ταπεινοὺς μὲν εἶναι χρὴ
πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν, ἐμμένοντας τοῖς ἤ-
θεσι, καὶ διαφυλάττοντας τοὺς νόμους τοὺς
βασιλικούς. λαμπροὺς δὲ ἔν τε ταῖς ὑπὲρ τῆς
πόλεως λειτουργίαις, καὶ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ προ-
σταττομένοις. προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπ' ἀ-
ρετὴν μὴ μόνον παραινοῦντες, ἀλλὰ καὶ περὶ
τὰς πράξεις ὑποδεικνύντες αὐτοῖς, ὁποίους
εἶναι χρὴ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθούς. διδά-
σκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν,
βασιλεύεσθαι. καὶ περὶ τὴν παίδευσιν τῆς
τοιαύτης ἀρετῆς ἐθίζετε αὐτοὺς, ὡς μάλιστα
διατρίβειν. ἐὰν γὰρ ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῷ
μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. καὶ πιστοὶ μὲν ὄν-
τες καὶ δίκαιοι, μεθέξουσι τῶν ἡμετέρων ἀγα-

θῶν· κακοὶ δὲ γενόμενοι, κινδυνεύουσι περὶ τῶν ὑπαρχόντων. μέγιστον ἡγεῖσθε τοῖς παισὶ καὶ βεβαιότατον πλοῦτον παραδώσειν, ἐὰν αὐτοῖς δύνησθε τὴν ἡμετέραν εὔνοιαν καταλιπεῖν. ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθε καὶ δυστυχεστάτους ὅσοι περὶ τοὺς πιστεύσαντας ἄπιστοι γεγόνασιν· ἀνάγκη γὰρ τοὺς τοιούτους ἀθύμως ἔχοντας καὶ φοβουμένους ἅπαντας, καὶ μηδὲν μᾶλλον πιστεύοντας τοῖς φίλοις ἢ τοῖς ἐχθροῖς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον διάγειν. ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας. μετὰ γὰρ τοιαύτης ψυχῆς ἥδιον ἄν τις τὸν βίον δύναιτο διάγειν. μὴ τὴν κακίαν δύνασθαι μὲν πλέον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν νομίζετε. τὸ δ' ὄνομα δυσχερέστερον ἔχειν. ἀλλ' οἷόν περ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι· μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ' ἐμοῦ πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἁμιλλᾶσθε χρηστοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντας ἐξισοῦσθαι τοῖς προέχουσι. φιλεῖν οἴεσθε δεῖν καὶ τιμᾶν, οὕσπερ ἂν καὶ ὁ βασιλεύς. ἵνα καὶ παρ' ἐμοῦ τυγχάνητε τῶν αὐτῶν τούτων. οἷάπερ παρόντος ἐμοῦ λέγετε, τοιαῦτα καὶ ἀπόντος φρονεῖτε. τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείκνυσθε μᾶλλον, ἢ τοῖς λόγοις. ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε,

γίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε, περὶ ὧν ἂν ἐν τοῖς λόγοις κατηγορεῖτε, μηδὲν τούτων ἐν τοῖς ἔργοις ἐπιτηδεύετε. τοιαῦτα προσδοκᾶτε πράξειν, οἷα ἂν περὶ ἡμῶν διανοεῖσθε. μὴ μόνον ἐπαινεῖτε τοὺς ἀγαθούς, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθε τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς νόμους εἶναι νομίζετε, καὶ πειρᾶσθε τούτοις ἐμμένειν· εἰδότες ὅτι τοῖς μάλιστα ποιοῦσιν ὑμῶν ἃ βούλομαι, τούτοις ἐξέσται ζῆν, ὡς αὐτοὶ βούλονται. κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, οἵους περ ἂν τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχομένους οἴεσθε δεῖν περὶ ὑμᾶς εἶναι, τοιούτους χρὴ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑμᾶς γίγνεσθαι. καὶ ταῦτ' ἐὰν ποιῆτε, τί δεῖ περὶ τῶν συμβησομένων μακρολογεῖν. ἢν γὰρ ἐγώ τε παρέχω τοιοῦτον ἐμαυτὸν οἷόν περ ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ὁμοίως ὑπηρετῆται, ταχέως ὄψεσθε καὶ τὸν βίον τὸν ὑμέτερον αὐτῶν ἐπιδεδωκότα· καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ηὐξημένην, καὶ τὴν πόλιν εὐδαίμονα γεγενημένην. ἄξιον μὲν οὖν τηλικούτων ἀγαθῶν ἕνεκα μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλὰ πόνους καὶ κινδύνους οὐστινασοῦν ὑπενεγκεῖν. ὑμῖν δ' ἔξεστι μηδὲν ταλαιπωρηθεῖσιν, ἀλλὰ πιστοῖς μόνον καὶ δικαίοις οὖσιν, ἅπαντα ταῦτα διαπράξασθαι.

Τὸ τοῦ συμμαχικοῦ τέλος.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΡΩΜΗΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

θος τοῖς πλέουσι, καὶ ὁδοιπο-
ροῦσιν εὐχὰς ποιεῖσθαι, καθ' ὃ
ἂν ἕκαστος ἐπινοῇ. Ποιητὴς μὲν
οὖν ἤδη τις εἶπε σκώψας, εὔξα-
σθαι κατὰ χρυσόκερω λιβανω-
τοῦ. ἡμεῖς δ' ὦ ἄνδρες παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐνταυ-
θα καὶ τὸν πλοῦν, εὐχὴν ταύτην ἐποιησάμεθα,
οὐκ ἄμουσον, οὐδ' ἐκμελῆ, οὐδ' ἀπὸ τῆς τέχνης,
εἰ σωθείημεν, προσερεῖν ἐν τῷ μέσῳ τὴν πόλιν.
Κατὰ ἰσομεγεθή του μὲν οὖν εὔξασθαι τῇ πό-
λει λόγου, οὐκ ἐνῆν. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εὐχῆς αὖ
προσεδεῖτο ἑτέρας. ἴσως μὲν οὖν καὶ μείζονος,
δυνηθῆναι τοιοῦτον ἆρα λόγον, ὅστις παρισώ-
σεται τοσῷδε ὄγκῳ πόλεως. Προσερεῖν γε-
μὴν ὑπεσχόμεθα, ὅπως ἂν δυνώμεθα. ἐπειδὴ
γε καὶ ἄλλοι τὰ ἰσομεγέθητα σφίσιν αὐτοῖς, ἰσο-
μεγέθητα ποιοῦσιν αὖ καὶ τοῖς θεοῖς. ἀλλ' ὦ ἄν-
δρες οἱ τῆς μεγάλης ἔνοικοι πόλεως, εἴ τι μέ-
τεστιν ὑμῖν προνοίας, μὴ ἐμὲ ψεύσασθε τὴν εὐ-
χὴν, συνάρασθε τῷ τολμήματι. ἵνα τῶν ἐγκω-
μίων πρῶτον ἀρξάμενοι, καὶ τοῦτ' ἔχωμεν λέ-
γειν, ὅτι εὐθὺς μὲν τοιούτοις ἀνδράσιν ἐντυ-
χεῖν ἦν, ὑφ' ὧν τις κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρὶν κατ'
εὐριπίδην, ἐμμελής τε καὶ δεξιὸς εὐθὺς γίνε-

ται, καὶ δύναται λέγειν καὶ περὶ τῶν μειζό-
νων, ἢ κατ᾽ αὐτόν· τὴν δὲ πόλιν, ᾄδουσι μὲν πάν-
τες καὶ ᾄσονται· τοσούτῳ δὲ ἐλάττω ποιοῦσιν
ἢ σιωπῶντες, ὅσῳ παρὰ μὲν τὴν σιωπὴν, οὔτε
μείζονα οὔτ᾽ ἐλάττονά ἐστι ποιῆσαι τῆς οὔσης,
ἀλλ᾽ ἀκέραιος τῇ γνώσει μένει· οἱ δὲ λόγοι, τοὐ-
ναντίον ἢ βούλονται ποιοῦσιν· ἐπαινοῦντες γὰρ,
οὐ δεικνύουσιν ἀκριβῶς ὃ θαυμάζουσιν· ἀλλ᾽ ὥσ-
περ ἂν εἴ τις ζωγράφος σῶμα καλὸν καὶ περί-
βλεπτον ἐπιχειρῶν δεῖξαι διὰ τέχνης, εἶτα ἀ-
πολείποιτο, πᾶς τις ἂν φαίη δή που λυσιτε-
λεῖν μὴ γράφειν, ἀλλ᾽ ἢ αὐτὸ ἰδεῖν ἐᾶν, ἢ μὴ
δεικνύειν αὐτοῖς, ἐπὶ τὸ χεῖρον μιμούμενον· ὡς
δὲ καὶ περὶ ταύτης μοι δοκεῖ τῆς πόλεως ἔ-
χειν· ἀφαιροῦσιν ὀλίγοι τὰ πολλὰ τῶν θαυμά-
των· καὶ ποιεῖν δοκοῦσί μοι παραπλήσιον, ὥσ-
περ ἂν εἴ τις στρατιᾶς πλῆθος ἐξαγγεῖλαι βου-
λόμενος, οἷον τῆς Ξέρξου, καὶ πάνυ δὴ θαυμά-
ζων, εἶτα λέγοι μυρίους ἢ δισμυρίους στρατιώ-
τας ἰδεῖν, ἵππον δὲ, τόσην καὶ τόσην, οὐ τὸ πολ-
λοστὸν μέρος τοῦ παντὸς λέγων, ὧν ὡς θαυμάζει·
ἣ γὰρ δὴ πρώτου λόγου δύναμιν ἐξελέγξασα
οὐκ ἐπὶ πᾶν ἀφικνουμένῳ, ἣ δέ ἐστι· περὶ ἧς
μὴ ὅτι εἰπεῖν κατ᾽ ἀξίαν ἐστὶν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἰδεῖν
ἀξίως αὐτήν· ἀλλ᾽ ὡς ἀληθῶς ἄρχου τινὸς πα-
νόπτου, μᾶλλον δὲ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν πα-
νόπτου θεοῦ δεῖ· τίς γὰρ ἂν τοσάσδε ὁρῶν κο-

κορυφὰς κατειλημμένας, ἢ πεδίων νομοὺς ἐκπεπολισμένους, ἢ γῆν τοσήνδε εἰς μιᾶς πόλεως ὄνομα συνῳκισμένην, εἶτα ἀκριβῶς καταθεάσασθαι, ἀπὸ ποίας τοιαύτης σκοπιᾶς. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς χιόνος ὅμηρος ἔφη, λυθεῖσαν αὐτὴν ὑψηλῶν ὀρέων κορυφὰς καὶ πρώονας ἄκρους καλύπτειν, καὶ πεδία λωτεῦντα, καὶ ἀνδρῶν πίονα ἔργα, καί τ' ἐφ' ἁλὸς πολιῆς φησὶ κέχυται λιμέσι τε καὶ ἀκταῖς, οὕτως ἄρα καὶ ἥδε ἡ πόλις καλύπτει μὲν ἄκρους πρώονας, καλύπτει δὲ τὴν ἐν μέσῳ γῆν. καταβαίνει δὲ καὶ μέχρι θαλάττης. οὗ τὸ κοινὸν ἀνθρώπων ἐμπόριον καὶ ἡ κοινὴ τῶν ἐν γῇ φυομένων διοίκησις. ὅπου δέ τις αὐτῆς γίγνοιτο, οὐδέν ἐστι τὸ κωλῦον, ὁμοίως εἶναι ἐν μέσῳ. καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐπιπολῆς κέχυται. ἀλλ' ἀτεχνῶς πολὺ ὑπὲρ τὸ παράδειγμα ἐπὶ πλεῖστον ἄνω ἥκει τοῦ ἀέρος, ὡς εἶναι μὴ χιόνος καταλήψει τὸ ὕψος προσεικάσαι, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοῖς τοῖς πρώοσιν. καὶ ὥσπερ τις ἀνὴρ πολὺ νικῶν τοὺς ἄλλους μεγέθει τε καὶ ῥώμῃ, οὐκ ἀγαπᾷ μὴ καὶ ἄλλους ὑπὲρ αὐτῶν ἀράμενος φέρειν, ὣς δὲ καὶ ἥδε ἐπὶ τοσαύτης γῆς ᾠκισμένη, οὐκ ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἑτέρας πόλεις συνεζεῦξεν ὑπὲρ αὐτῆς, τὴν ἀραμένην φέρει ἄλλας ἐπ' ἄλλαις. ὡς ἄρα ἐπώνυμον αὐτῇ τοὔνομα. καὶ οὐδὲν, ἀλλ' ἢ ῥώμη τὰ τῆδε. ὥστ' εἴ τις αὐτὴν ἐθελήσειε καθαρῶς ἀνα-

πτύξαι, καὶ τὰς νῦν μετεώρους πόλεις ἐπὶ γῆς ὁρίσας θεῖναι ἄλλην παρ' ἄλλην, ὅσον νῦν Ἰταλίας διάλοιπόν ἐστιν, ἀναπληρωθῆναι τοῦτο πᾶν ἄν μοι δοκεῖ, καὶ γενέσθαι πόλις συνεχὴς μία ἐπὶ τὸν ἰόνιον τείνουσα, τοσαύτη δὲ οὖσα, ὅσην ἐγὼ μὲν οὐδὲ νῦν ἴσως ἀρκούντως ἐνδειξαίμην· ὀφθαλμοὶ δὲ ἄμεινον μαρτυροῦσιν, οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰπεῖν, ὡς ἐνταῦθα ἕστηκεν. οὐδ' ὅ, τις εἶπε περὶ τῆς ἀθηναίων καὶ λακεδαιμονίων πόλεως, πόλεως λέγων. τῆς μὲν τὸ μέγεθος διπλάσιον, ἢ κατὰ τὴν δύναμιν. τῶν δὲ, πολὺ τῆς δυνάμεως ἔλαττον ἂν φανῆναι τὸ μέγεθος, ἀπείη γὰρ τὸ βλάσφημον τοῦ παραδείγματος, ἀλλ' ἄν τις φαίη καὶ περὶ τῆς δε τῆς πάντα μεγάλης, ὡς ἄρα οὐκ ἀκόλουθον τὴν δύναμιν τῷ τοσούτῳ μεγέθει κατεσκευάσατο. ἀλλ' ἔστιν εἰς μὲν τὴν ὅλην ἀρχὴν βλέψαντα, μηκέτι τὴν πόλιν θαυμάζειν, πολλοστὸν μέρος τῆς ἁπάσης ἄρχειν νομίσαντα γῆς. εἰς δ' αὐτὴν τὴν πόλιν, καὶ τοὺς τῆς πόλεως ὅρους ἰδόντα, μηκέτι θαυμάζειν, εἰ ὑπὸ τοσαύτης ἄρχεται πᾶσα ἡ οἰκουμένη. ὅπερ γάρ τις ἔφη τῶν λογοποιῶν περὶ τῆς ἀσίας, λέγων ὅσην ὁ ἥλιος πορεύεται, ταύτης πάσης ἄρχειν ἄνδρα ἕνα, οὐκ ἀληθῆ λέγων, εἴ γε πᾶσαν λιβύην καὶ εὐρώπην ἐξαίρετον ἐποίει τοῦ τῶν ἡλίου δυσμῶν τε καὶ ἀνατολῶν, ἀλλ' νῦν ἐξενίκη-

σιν ἀληθὲς εἶναι, τὴν ἴσην τῇ ἡλίου πορείαν εἶναι κτῆσιν ὑμετέραν, καὶ τὸν ἥλιον διὰ τῆς ὑμετέρας πορεύεσθαι. οὐ γὰρ σκόπελοι θαλάσσιοι, οὐδὲ χελιδονέαι καὶ κυανέαι τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν νομίζουσιν οὐδ' ἱπποδρόμος ἡμερήσιος ἐπὶ θάλατταν, οὐδ' ἐπὶ τακτοῖς ὅροις βασιλεύετε. οὐδ' ἕτερος προσαγορεύει μέχρις οὗ δεῖ κρατεῖν. ἀλλ' ἡ μὲν θάλαττα, ὥσπερ ζώνη τις ἐν μέσῳ τῆς οἰκουμένης, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ὑμετέρας ἡγεμονίας, τέτακται. περὶ δ' αὐτὴν αἱ ἤπειροι μεγάλαι μεγάλως κέκλινται. πρὸς ὑμᾶς ἀεί τι ἐνθένδε πληροῦσαι. ἄγεται δ' ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης, ὅσα ὧραι φύουσι, καὶ χῶραι ἕκασται φέρουσι, καὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι, καὶ τέχναι Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. ὥστε εἴ τις ταῦτα πάντα ἐπιδεῖν βούλοιτο, δεῖ αὐτόν, ἢ πᾶσαν ἐπελθόντα τὴν οἰκουμένην οὕτω θεάσασθαι, ἢ ἐν τῇδε τῇ πόλει γενόμενον. ὅσα γὰρ παρ' ἑκάστοις φύεται καὶ κατασκευάζεται, οὐκ ἔστιν ὡς οὐκ ἐνταῦθα ἀεὶ καὶ περιττεύει. τοσαῦται δὲ ἀφικνοῦνται δεῦρο κομίζουσαι παρὰ πάντων ὁλκάδες, ἀνὰ πᾶσαν μὲν ὥραν, πᾶσαν δὲ φθινοπώρου περιτροπήν, ὥστ' ἐοικέναι τὴν πόλιν κοινῷ τινι τῆς γῆς ἐργαστηρίῳ. φόρτους μὲν ἀπ' Ἰνδῶν, εἰ βούλει δὲ καὶ τῶν εὐδαιμόνων Ἀράβων, τοσούτους ὁρᾶν ἔξεστιν, ὥστ' εἰκάζειν γυμνὰ τὸ λοιπὸν τοῖς

ἐκεῖ λελεῖφθαι τὰ δένδρα· καὶ δεῦρο δεῖν ἐ-
κείνους ἐλθεῖν, ἐάν του δέωνται, τῶν σφετέρων
μεταιτήσοντας· ἐσθῆτας δὲ αὖ βαβυλωνί-
ους, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἐπέκεινα βαρβάρου κόσ-
μους, πολὺ πλείους τε καὶ ῥᾷον εἰσαφικνουμέ-
νους, ἢ ἐκ νάξου, ἢ κύθνου, ἀθήναζε δεῖ καταίρειν
τῶν ἐκεῖ τι φέροντας· γεωργίαι δὲ ὑμῶν, αἴγυ-
πτος, σικελία, λιβύης ὅσον ἥμερον· κατάπλοι
δὲ καὶ ἀπόπλοι, οὔποτε λείπουσιν· ὥστε εἶν
θαυμάσαι, μὴ ὅτι περὶ τοῦ λιμένος, ἀλλὰ καὶ
περὶ τῆς θαλάττης, ὅτι περ ἐξαρκεῖ ὁλκάσιν·
ἀτεχνῶς δὲ ὅπερ ἡσίοδος ἔφη περὶ τῶν τοῦ
ὠκεανοῦ περάτων, εἶν τόπον, οὗ συντέτρηται,
πάντα εἰς μίαν ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν, εἰς ταὐ-
τὸ συντέτρηται· καὶ πάντα ἐνταῦθα συμπίπτει,
ἐμπορίαι, ναυτιλίαι, γεωργίαι, μετάλλων κα-
θάρσεις· τέχναι ὅσαι εἰσί τε καὶ γεγένηνται·
πάντα ὅσα γεννᾶται καὶ φύεται· ὅτι δ᾽ ἂν μὴ ἐν-
ταῦθα ἴδοις, οὐκ ἔστι τῶν γενομένων, ἢ γιγνομένων·
ὥστε μὴ εἶν ῥᾴδιον διακρῖναι, πότερον ἡ πόλις
ὑπερέχει πλέον τὰς πόλεις τὰς οὔσας, ἢ ἡ
ἀρχὴ, τὰς ἀρχὰς τὰς πώποτε γενομένας· ὀρ-
ρωδῶ δῆτα, εἰ τοσούτων καὶ τηλικούτων εἰρημένων
ἔτι τὰ μὴ ἔχοντα τοῦ λόγου, φανοῦμαι μεμνημέ-
νος ἢ βαρβαρικῆς τινος ἀρχῆς, ἢ ἑλληνικῆς
δυνάμεως· καὶ δοκῶ τοὐναντίον ποιήσειν τοῖς
αἰολεῦσι ποιηταῖς· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐπειδάν τι βά

λῶνται τῶν καθ' αὑτοὺς φαυλίσαι, μεγάλῳ
αὐτὸ παρέβαλον· καὶ παρ' ἀρχαίῳ περιφανεῖ,
ἡγούμενοι μάλιστ' ἂν οὕτως ἐξελέγξειν· ἐγὼ δὲ
τὰ ὑμέτερα οὐκ ἔχων ἐπιδεικνύειν ἄλλως ὅσῳ
ὑπερέχει, παραβάλω μικροῖς ἀρχαίοις· πάν-
τα δὲ ὑμεῖς· καὶ τὰ μέγιστα, μικρότατα ἀπε-
φήνατε ταῖς ὑπερβολαῖς· ἐπεὶ ἐγὼ μὲν τὰ
μέγιστα ἐκλέξας ὁρῶ· ὑμεῖς δ' ἴσως γελάσε-
σθε ἐπ' αὐτοῖς· πρῶτον μὲν δὴ τὴν περσῶν ἀρ-
χὴν σκεψώμεθα· ἣ πάνυ ποτὲ ἐν τοῖς ἕλλησιν
ἐσεβόντο, καὶ μέγαν παρέσχε τὸ ἐπώνυμον κα-
λεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτὴν βασιλέα· τὰς δὲ
πρὸ αὐτῆς φαυλοτέρας οὔσας ἐάσω· καὶ πάν-
τα ἴδωμεν ἑξῆς, πότε μέγεθος καὶ τὰ γιγνό-
μενα ἐπ' αὐτῆς· δεῖ δὲ ἅμα καὶ τοῦτο συνεξε-
τάζειν, ὅπως αὐτοί τε ἀπέλαβον, ὧν ἐκέκτηντο
καὶ τοὺς ἀρχομένους παρεσκεύαζον· πρῶτον
μὲν τοίνυν ὅπερ νῦν ἡμῖν τὸ ἀτλαντικὸν πέ-
λαγος δύναται, τοῦτ' ἦν ἁπλῶς τότε τῷ βα-
σιλεῖ θάλαττα, ἐνταῦθα ὡρίζετο αὐτῷ ἡ ἀρχὴ·
ὥστε ἴονας, καὶ αἰολέας, ἐν πέρασι γῆς εἶναι τῆς
ἐκείνου, εἰς δέ γε τὴν ἑλλάδα διαβῆναί ποτε
ἐπιχειρήσας, ὁ τῶν ἀπὸ ἡλίου ἀνίσχοντος μέ-
χρι δυομένου βασιλεὺς, τοσοῦτον ἐθαυμάσθη,
ὅσον μεγάλως ἠτύχησε· καὶ τοῦτ' ἐπίδειγμα
ἐποιήσατο τῆς αὐτοῦ λαμπρότητος, ὅτι πολ-
λῶν καὶ μεγάλων ἔσχε στερηθῆναι· ὁ δὴ τῆς μὲν

ἔμαθες τοσοῦτον ἀποσχὼν τοῦ κρατῆσαι, Ἰω-
νίαν δὲ ἔχων τὴν ἐσχάτοις. ἢ ὡς οὐκ εἰς δισκο-
φορὰν λέλειπται τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς. ἢ ὅσον
τόξευμα ἐξικνεῖται. ἀλλὰ τῷ ἡμίσει παντὶ τῆς
οἰκουμένης. καὶ πρός γ᾽ αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. οὐ
τοίνυν οὐδὲ μέχρι τούτων τῶν ὅρων ἐκεῖνος
κυρίως ἀεὶ βασιλεύς, ἀλλ᾽ ὅπως ἡ Ἀθηναί-
οι δυνάμεως, ἢ Λακεδαιμόνιοι ἔχοιεν τύχης.
νῦν μὲν ἕως Ἰώνων καὶ Αἰολέων καὶ θαλάττης
βασιλεύς. πάλιν δὲ οὐκέτι Ἰώνων. οὐδὲ ἕως
θαλάττης, ἀλλ᾽ ἄχρι Λυδῶν, οὐχ ὁρῶν θάλατ-
ταν ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν Κυανέων ἀτεχνῶς:
ὥσπερ ἐν παίδων παιδιᾷ βασιλεὺς ὤν, ἀνιστα-
μένων πάλιν καθημένων, τῶν συγχωρησόντων βα-
σιλεύειν δεόμενος. ἐδήλωσε δὲ ἡ σὺν Ἀγησι-
λάῳ δύναμις. καὶ πρὸ ἐκείνου, ἡ τῶν σὺν Κλε-
άρχῳ μυρίων, ἡ μὲν ἕως Φρυγίας ὡς δι᾽ οἰκεί-
ας διελθοῦσα. ἡ δὲ ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην, ὡς δι᾽
ἐρημίας ἀφικομένη. ἀτεχνῶς μὴν ἀπέλαυον τῆς
ἀρχῆς κατὰ τὴν Οἰβάρου σοφίαν. ὃς πρῶτος
εἰπεῖν λέγεται Κύρῳ δυσχεραίνοντι τὴν πολ-
λὴν πλάνην, δεῖν αὐτὸν καὶ ἀνάγκην εἶναι,
πανταχῆ περιφοιτᾶν τῆς ἀρχῆς. ἑκόντα τε
καὶ ἄκοντα εἰ μέλλοι βασιλεύειν, ὁρῶντα εἰς τὴν
βύρσαν. ὡς ἐφ᾽ ἃ μὲν αὐτῆς βαίνοι, ταπεινὰ ἐ-
γίγνετο, καὶ τῆς γῆς ἔψαυε. ἀφ᾽ ὧν δὲ ἀπαλ-
λάττοιτο. αὖθις ἀνίστατο. καὶ πάλιν πατοῦντος

ἐταπεινοῦτο. μετανάσται τινὲς βασιλεῖς καὶ σκυθῶν τῶν νομάδων τοσοῦτον διέφερον, ὅσον οὐκ ἐφ' ἁμαξῶν περιῄεσαν. ἀλλ' ἐφ' ἁρμαμαξῶν νομάδες τινὲς βασιλεῖς καὶ πλάνητες διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸν φόβον τῆς ἐνταῦθα καθέδρας πιέζοντες ὡς ἀληθῶς, ὥσπερ τινὰ εὕρησαν τὴν ἑαυτῶν χώραν. καὶ τούτῳ κρατοῦντες νῦν μὲν, βαβυλῶνα, πάλιν δὲ, σοῦσα, εἶτα, ἐκβάτανα. οὐχ ὅπως ἂν ἀεὶ κατέχειν εἰδότες. οὐδὲ τημελοῦντες ὥσπερ νομεῖς. καὶ γὰρ τοιαῦτα ἦν ὡς ἀληθῶς, ὥσπερ ἀπιστούντων μὴ αὐτῶν εἶναι τὴν ἀρχήν. οὐ γὰρ ὡς οἰκείων ἐφρόντιζον, οὐδὲ ηὖξων εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, οὔτε τὰς πόλεις οὔτε τὰς ἀρχάς. ἀλλ' ὥσπερ οἱ εἰς μὴ προσήκοντα ἐμπεσόντες, αἰσχρῶς καὶ κακῶς ἀνήλισκον. τοῦτο ζητοῦντες ὅπως ἀσθενεστάτων ἄρξωσι. καὶ ὥσπερ ὑπὲρ μιαιφονιῶν ἁμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους, ὁ δεύτερος ἀεὶ τὸν πρότερον, κατὰ τοὺς πεντάθλους ὑπερβαλεῖν ἐπειρᾶτο. καὶ ἦν ἀγώνισμα, ὡς πλείστους ἀποσφάξαι. καὶ ὡς πλείστους ἀναστάτους ποιῆσαι οἴκους. καὶ δήμους καὶ ὅρκους ὡς πλείστους ψεύσασθαι. ταῦτά τε δὴ τῆς περιβλέπτου δυνάμεως ἀπέλαυον. καὶ ἃ τούτοις αὖ παρέπεσθαι φύσεως νόμος διέταξε, μίση καὶ ἐπιβουλὰς ἐκ τῶν οὕτω διατιθεμένων. καὶ ἀποστάσεις καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις, καὶ συνεχεῖς ἐξόδους

καὶ ἀπαύστους φιλονικείας. οὐδὲ μὴν δὴ ταῦτα ἀπέλαυον, ὥσπερ ἐκ κατάρας μᾶλλον ἄρχοντες, ἢ κατ' εὐχήν. οἱ δὲ ἀρχόμενοι πάντα ἃ τοὺς ὑπὸ τοιούτων ἀρχομένους ἀνάγκη. σχεδὸν δέ τι καὶ προείρηται. φοβερὸν μὲν γὰρ ἦν, γονεῦσι παίδας εὐμορφία. φοβερὸν δὲ γυναικὸς ἀνδρί. ἔδει δὲ ἀπολωλέναι, οὐ τὸν πλεῖστον ἀδικήσαντα, ἀλλὰ τὸν πλεῖστα κεκτημένον. πόλεων δὲ ἀναιρέσεις, καὶ κατασκαφαὶ τότε πλείους ἢ νῦν ὀλίγου δέω λέγειν, εἰσὶν οἰκισμοί. ῥᾷον δὲ ἦν πολεμοῦντα ἢ ὑπακούοντα, σωθῆναι. ἐν μὲν γὰρ ταῖς μάχαις, ῥαδίως ἡττῶντο. ἐν δὲ ταῖς ἐξουσίαις, οὐ μεγίστως ὕβριζον. καὶ τοὺς μὲν θεραπεύοντας, ὡς δούλους ὑπερεώρων. τοὺς δὲ ἐλευθέρους, ὡς ἐχθροὺς ἐκόλαζον. δι' ὧν μισοῦντές τε καὶ μισούμενοι διῆγον. καὶ γὰρ οὕτω πολλάκις τοὺς ὑπηκόους μᾶλλον τῶν πολεμίων ἐδεδοίκεσαν, τὰ πλείω διαλλακτῇ τῷ πολέμῳ χρώμενοι. αἴτιον δὲ ἦν, οὔτε ἐκεῖνοι ἄρχειν ἠπίσταντο, οὔτε οἱ ἀρχόμενοι τὸ ἀκόλουθον ἀπεπλήρουν. οὐ γὰρ ἔνεστιν ἄρχεσθαι καλῶς, ὅταν κακῶς οἱ ἄρχοντες ἄρχωσιν. οὔπω γὰρ ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ δεσπόζειν διῄρητο. ἀλλ' ἦν ἴσον βασιλεὺς καὶ δεσπότης. οὔκουν εἰκότως οὐδ' ἐπὶ μεγάλα προῆλθον. οὐ γὰρ πρόεισιν οἴκων περαιτέρω ἔτι τοὔνομα. ὅταν δ' εἰς πόλεις τε καὶ ἔθνη ἀφίκητο, ῥαδί-

ὡς φαίνεται. Ἀλέξανδρος δ᾽ αὖ ὁ τὴν μεγάλην ἀρχὴν μέχρι τῆς ἡμετέρας κτησάμενος, καὶ καταδραμὼν τὴν γῆν, ὡς ἀληθῶς δὴ τῷ κτησαμένῳ βασιλείαν μᾶλλον ἔοικεν, ἢ βασιλεύσαντι· ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰδιώτης συγκτήσαιτο μὲν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθήν· πρὶν δὲ λαβεῖν ἀπ᾽ αὐτῆς τοὺς καρποὺς τελευτήσειεν, ὥς δὲ κἀκείνῳ μοι δοκεῖ συμβῆναι. προῆλθε μὲν γὰρ ἐπὶ πλεῖστον τῆς γῆς. καὶ τοὺς ἀντιστάντας ἅπαντας κατεστρέψατο. καὶ τῶν χαλεπῶν ἁπάντων ἀκριβῶς ἀπήλαυσε. κατασχήσασθαι δ᾽ οὐκ ἠδυνήθη τὴν ἀρχήν, οὐδ᾽ ἐπιθεῖναι πέρας τοῖς πεπονημένοις. ἀλλ᾽ ἀπέθανεν ἐν μέσῃ τῇ τῶν πραγμάτων πορείᾳ. ὥστ᾽ ἐκεῖνον μέν, μάχας ἄν τις φαίη πλείστας κατορθῶσαι, βασιλεῦσαι δὲ ἐλάχιστα. καὶ γενέσθαι μέν, ἀγωνιστὴν μέγαν περὶ βασιλείας, ἀπολαῦσαι δ᾽ οὐδὲν ἄξιον τῆς διανοίας, καὶ τῆς τέχνης. ἀλλὰ παθεῖν παραπλήσιον. ὥσπερ ἂν εἴ τις τὸν ὀλυμπικὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος, καὶ κρατήσας τοὺς ἀντιπάλους, εἶτα ἐκποθάνοι τῇ νίκῃ πρὶν εὖ καὶ καλῶς τῇ κεφαλῇ τὸν στέφανον ἁρμόσαι. ποίους γὰρ νόμους ἑκάστοις διέθηκεν. ἢ ποίας συντάξεις διηνεκεῖς χρημάτων ἢ στρατιωτῶν ἢ νεῶν ἐποιήσατο. ἢ ποίᾳ συνηθείᾳ γε διοικήσει τὰ πράγματα ἤγαγεν αὐτομάτως προϊούσῃ χρόνων τακτοῖς περιόδοις. ποῖα πολιτεύματα ἐπολιτεύσατο

ἐν τοῖς ἀρχομένοις. ὁ δὲ καὶ μόνον ἄξιον τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔργον καὶ μνημεῖον κατέλιπε πρὸς αἰγύπτῳ τὴν ἐπώνυμον πόλιν, ταύτην εὖ ποιῶν ὑμῖν ᾤκησεν ὅπως ἔχητε, καὶ τῆς μεγίστης μέσης τὴν ὑμετέραν κρατοίητε. ὥστε πέρσας μὲν κατέλιπεν ἄρχοντας. αὐτοῦ δὲ ἐγγύτατα, οὐκ ἦρξεν. ἐπεί γε μὴν ἐκεῖνος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν ἐσχίσθησαν εἰς μυρία οἱ μακεδόνες, ἔργῳ δείξαντες ὑπὲρ αὑτοὺς εἶναι τὴν ἀρχήν. κατέχειν δὲ οὐδὲ τὴν αὑτῶν ἔτι ἐδύναντο. ἀλλ' εἰς τοῦτο τύχης ἀφίκοντο, ὥστε ἠναγκάσθησαν τὴν σφετέραν αὐτῶν ἐκλιπεῖν, ἵνα τῆς ἀλλοτρίας ἄρχωσιν ὥσπερ ἐξῳκισμένοι μᾶλλον, ἢ κρατεῖν δυνάμενοι. καὶ ἦν ὥσπερ αἴνιγμα μακεδόνες οὐκ ἐν μακεδονίᾳ. ἀλλ' οὐ δύναιντο βασιλεύοντες ἕκαστοι, ὥσπερ φρουροὶ μᾶλλον τῶν πόλεων, καὶ τῶν χωρίων ὄντες, ἢ ἄρχοντες ἀνάστατοί τινες βασιλεῖς, οὐχ ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως. ἀλλ' ὑφ' ἑαυτῶν αὐτοὶ γενόμενοι. εἰ δὲ οἷόν τ' εἰπεῖν. ἐοικότες ἐρήμοις σατράπαις βασιλέως. καίτοι τὴν τοιαύτην κατάστασιν, πότερον λῃστείᾳ μᾶλλον ἢ βασιλείᾳ προσεοικέναι φήσομεν. νῦν δὲ ὅροι μὲν δὴ πουθεν οὐ μεμπτοὶ τῆς ἀρχῆς ἐκτέτανται, οὐδ' ὥστε εἶναι μείζω λαβεῖν τὸ ἐντὸς αὐτῶν. ἀλλ' οὐ μὴν, τόδε ὡρίζετο τοῦ πέρσου ἡ ἀρχή, ἐντεῦθεν ἀρξαμένη βαδίζειν πρὸς ἑσπέραν πολύ,

πλέων ἐστὶν ἢ λοιπὰ τῆς ἐκείνου πάσης. ἐκφεύγει δὲ ὑμᾶς οὐδὲν, οὐ πόλις, οὐκ ἔθνος, οὐ λιμὴν, οὐ χωρίον, πλὴν εἴ τινων ἄρα ἀχρηστίαν κατέγνωτε, ἐρυθρά τε θάλασσα, καὶ νείλου καταῤῥάκται, καὶ λίμνη μαιῶτις, ἃ τοῖς πρότερον ἐν πέρασι γῆς ἠκούετο, ἴσα καὶ αὐτῆς ἑρκία τῇδε τῇ πόλει. ἵνα μὲν ἠπίστουν τινὲς τῶν λογοποιῶν μὴ εἶναι τὸ παράπαν ὠκεανὸν, μὴ δὲ περιῤῥεῖν τὴν γῆν ποιητὰς δ' εὑρόντας τοὔνομα, ψυχαγωγίας ἕνεκα εἰς ποίησιν θεῖναι, τοῦτον οὕτω καλῶς ἀνεύρετε, ὥστε οὐδὲ ἡ ἐνταῦθα νῆσος ὑμᾶς λέληθε. τοσαύτη δὲ οὖσα καὶ τηλικαύτη τὸ μέγεθος, ἡ ἀρχὴ πολὺ μείζων ἐστὶ τῇ ἀκριβείᾳ, ἢ τῷ κύκλῳ τῆς χώρας. οὐ γὰρ μυσοὶ τὴν βασιλείαν ἔχουσιν. οὐδὲ σάκαι. οὐδὲ πισίδαι. οὐδ' ἄλλοι μέσοι, οἱ μὲν βίᾳ εἰσῳκισμένοι. οἱ δὲ ἀποστάντες, λυφθῆναι δ' οὐ δυνάμενοι. οὐδ' ἀκούει μὲν ἡ βασιλέως γῆ. ἔστι δὲ πάντων τῶν ἐχόντων αὐτὴν δυναμένων, οὐδὲ σατράπαι μάχονται πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ οὐκ ὄντες αὐτοῖς βασιλέως. οὐδὲ πόλεις, αἱ μὲν πρὸς τούτους, αἱ δὲ πρὸς ἐκείνους διΐστανται. καὶ εἰς μὲν τὰς ἐκπέμπονται φρουροί. ἐκ δὲ τῶν ἐκπίπτουσιν. ἀλλ' ὥσπερ αὐλῆς περίβολος ἐκκεκαθαρμένος, οὕτως ἅπασα ἡ οἰκουμένη χορὸν ἀκριβέστερον ἓν φθέγγεται, συνευχομένη μένειν τὸν ἅπαντα αἰῶνα τήνδε τὴν ἀρχήν. οὕτω καλῶς

ὑπὸ τοῦ δὲ τοῦ κορυφαίου ἡγεμόνος συγκροτεῖται. ὑπὸ παντὸς δὲ πανταχοῦ ἴσον ἄρχεται. καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι κατῳκισμένοι ταπεινότεροι τῶν ἐν τοῖς κοιλοτάτοις πεδίοις πρός γε τὸ μὴ ἀντιτάττεσθαι. οἱ δὲ τῶν πεδίων τῶν εὐδαιμόνων κληροῦχοί τε καὶ οἰκήτορες, ὑμέτεροι γεωργοί. ἤπειρος δὲ καὶ νῆσος, οὐδὲν ἐπιδιακέκειται. ἀλλ᾽ ὥσπερ μία χώρα συνεχὴς, καὶ ἓν φῦλον, ἅπαντα ὑπακούει σιωπῇ. πάντα δὲ ὀξὺ ἐπιτάγματος, καὶ νεύματος τελεῖται ῥᾷον, ἤ τις ἂν χορδὴν ψήλοι, κἄν τι γενέσθαι δέῃ, ἀπόχρη δόξαι καὶ πέπρακται. οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ πεμπόμενοι ἐπὶ τὰς πόλεις τε καὶ ἔθνη, τῶν μὲν ὑφ᾽ ἑαυτοῖς, ἕκαστοι ἄρχοντές εἰσι. τὰ δὲ πρὸς αὑτούς τε καὶ πρὸς ἀλλήλους, ὁμοίως ἅπαντες ἀρχόμενοι, καὶ δὴ καὶ τούτῳ φαίη τις ἂν αὐτοὺς, τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, ὅτι πρῶτοι δεικνύουσιν ὅπως ἄρχεσθαι προσήκει. τοσοῦτος ἅπασιν ἐνέστηκε φόβος τοῦ μεγάλου ἄρχοντος καὶ τὰ πάντα πρυτανεύοντος, ὥστε μᾶλλον μὲν ἐκεῖνον εἰδέναι νομίζουσιν, ἃ πράττουσιν, ἢ σφᾶς αὐτούς. μᾶλλον δὲ δεδίασι καὶ αἰδοῦνται, ἢ τὸν δεσπότην ἄν τις τὸν αὑτοῦ παρόντα, καὶ ἐφεστηκότα, καὶ κελεύοντα. οὐδεὶς δὲ ἐφ᾽ ἑαυτῷ τηλικοῦτον φρονεῖ. ὅστις τοὔνομα ἀκούσας μόνον, οἷός τ᾽ ἐστὶν ἀτρεμεῖν. ἀλλ᾽ ἀναστὰς ὑμνεῖ καὶ σέβει, καὶ συνεύχεται διπλῆν εὐχήν. τὴν μὲν,

ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς, τῇ δ' αὐτῷ ἐκείνῳ περὶ τῆς ἑαυτοῦ. εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ἀνδοιάσειαν περὶ δίκας τε καὶ ἀξιώσεις, ἢ κοινὰς, ἢ ἰδίας τῶν ἀρχομένων, οἵτινες ἄρα ἄξιοι εἶεν· ὡς ἐκεῖνον ἐκπέμπουσιν εὐθύς· ἐρωτῶντες τί δεῖ ποιεῖν, καὶ μένουσιν, ἕως ἂν ἀποσημήνῃ, οὐχ ἧττον ἢ διδασκάλων χορὸς· ὥστε οὐδὲν δεῖ φθείρεσθαι περιϊόντα τὴν ἀρχὴν ἅπασαν. οὐδὲ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις γιγνόμενον τὸ καθ' ἕκαστον βεβαιοῦσθαι, ὁπότε σφίσι τὴν γῆν πατοίη. ἀλλ' εὐμάρεια πολλὴ καθημένῳ πᾶσαν ἄγειν τὴν οἰκουμένην δι' ἐπιστολῶν. αἳ δὲ μικρὸν φθάνουσι γραφεῖσαι. καὶ πάρεισιν ὥσπερ ὑπὸ πτηνῶν φερόμεναι. ὃ δὲ πάντων ἄξιον ἀγασθαί τε καὶ θαυμάζειν, καὶ χάριν ἐκτείνειν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, [illegible] νῦν εἴρηται. τοσαύτην μὲν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν οὕτω δ' ἐγκρατῶς καὶ κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν ἄρχοντες, ἐκεῖνο καὶ πολὺ μάλιστα νενικήκατε, ὃ παντελῶς ὑμῶν ἐστὶν ἴδιον. μόνοι γὰρ τῶν πώποτε ἐλευθέρων ἄρχετε. καὶ οὐ Καρία δίδοται παραφέρνει. οὐδὲ Φρυγία, Φαρναβάζῳ. οὐδὲ Αἴγυπτος, ἑτέρῳ. οὐδ' ὥσπερ οἶκος τοῦ δεῖνος ἀκούει τὸ ἔθνος, ὅτῳ παρεδόθη δουλεύειν, οὐδὲ αὐτῷ ὄντι ἐλευθέρῳ. ἀλλ' ὥσπερ οἱ ταῖς κατὰ μίαν πόλεσιν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὥσπερ ἐν μιᾷ πόλει πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ πολιτευόμενοι, τοὺς ἄρχοντας καθίστατε ἐπ' αὐτοῖς, οἷον ἐξ ἀρχαι-

ρεστῶν ἐπὶ προστασίᾳ, καὶ προνοίᾳ τῶν ἀρχο-
μένων, οὐκ ἐπὶ τῷ δεσπόται εἶναι· ὥστε ὑ-
ποχωρεῖ μὲν ἄρχων ἄρχοντι, ὅταν αὐτοῦ ὁ χρό-
νος ἐξήκῃ· καὶ οὐδ᾽ ἂν ἀπαντήσειε ῥᾳδίως. το-
σοῦτον ἀπέχει τοῦ διενεχθῆναι ἄγαν, ὡς ὑπ᾽
αὐτῷ τῆς χώρας οὔσης. ἔκκλητοι δὲ ὥσπερ ἐ-
φέσεις ἐκ δημοτῶν εἰς δικαστήρια, σὺν οὐκ ἐλάτ-
τονι τῶν δεξαμένων φόβῳ, περὶ τῆς κρίσεως,
ἢ τῶν ποιουμένων γίγνονται· ὥστε φαίη τις ἂν
τοσαῦτα ἄρχεσθαι τοὺς νῦν ὑπὸ τῶν πεμπο-
μένων, ὅσα ἂν αὐτοῖς ἀρέσκῃ. πῶς οὖν ταῦτα
οὐκ ἐν τοῖς ἐπέκεινα πάσης δημοκρατίας· οὐ-
κουν ἐκεῖ ἔξεστι μηδὲ τὴν ἐν τῇ πόλει ψῆφον
ἐνεχθεῖσαν ἐλθεῖν ἄλλοσε· οὐδ᾽ ἐπ᾽ ἄλλους δι-
καστάς· ἀλλὰ στέργειν ἀνάγκη τοῖς ἐγνωσμέ-
νοις, εἰ μή τις ἐστὶ μικρὰ πόλις, ὥστε προσδεῖ-
σθαι δικαστῶν ὑπερορίων παρὰ τὴν ἀξίαν· ἢ
καὶ διώκοντα μὴ κρατήσαντα, μὴ δὲ τῷ νενικῆ-
σθαι· ἀλλὰ μὲν εἰ δικαστὴς ἕτερος μέγας, ὃν οὔ-
ποτε οὐδὲν ἐκφεύγει τῶν δικαίων· κἀνταῦθα
δὴ πολλὴ καὶ εὐσχήμων ἡ ἰσότης μικροῦ πρὸς
μέγαν, καὶ ἀδόξου, πρὸς ἔνδοξον, καὶ πένητος δὴ,
πρὸς πλούσιον· καὶ γενναῖον, ἀγεννοῦς· καὶ τὸ τοῦ
Ἡσιόδου συμβαίνει· ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει· ῥέα δὲ βρι-
άοντα χαλέπτει· οὗτος ὁ δικαστής τε καὶ ἡγεμὼν,
ὅπως ἂν τὸ δίκαιον ἄγῃ, ὥσπερ πνεῦμα ἐν νηὶ
οὐδήποτε πλουσίῳ μὲν μᾶλλον, πένητι δὲ ἧττον

χαριζόμενον τε, καὶ παραπέμποντα. ἀλλ' ὅτῳ γένοιτο, ἀεὶ τούτων ὁμοίως ὠφελοῦν. δίειμι δὴ καὶ τὰ ἑλληνικά. ἐπειδήπερ ἐνταῦθα ἐγενόμην τοῦ λόγου αἰσχυνόμενος μὲν καὶ δεδιὼς μὴ δόξω μικρολογεῖσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ' ὅπερ, καὶ ἀρτίως εἶπον, ὡς οὐκ ἴσα ἴσοις παραβάλλων, δίειμι. ἀλλ' οὐκ ὄντων ἑτέρων παραδειγμάτων, ἀναγκάζομαι τοῖς οὖσι χρῆσθαι. εἶτα καὶ γελοῖον τουτὶ μὲν αὐτὸ θαυμάζειν καὶ δεικνύειν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἓν ἴσα τοῖς ὑμετέροις ἕτερα οὐδ' ἐγγύς. ἀλλὰ πάντα ὑπὸ τούτων ἀποκρύπτεται, περιμένειν δὲ τηνικαῦτα παρεξετάσαι, ὁπηνίκ' ἴσον ἔχοιμεν μνημονεῦσαι, οὐκ οἶμαι γελοῖν. ὅτι γε οὐδὲ θαυμαστὰ ὁμοίως ἂν ἦν. εἴ τινα εἴχομεν εἰπεῖν ὅμοια. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτ' ἐπὶ φαυλότερα ὧν ἀρτίως ἐζήτησα, περιβολῇ τε ἀρχῆς καὶ ὄγκῳ πραγμάτων φανεῖται τὰ ἑλληνικὰ τῶν περσικῶν. ἀλλὰ τῷ τοὺς μὲν βαρβάρους ταῖς περιουσίαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερβαλέσθαι. τοὺς δὲ ἕλληνας, σοφίᾳ καὶ σωφροσύνῃ παρελθεῖν, μέγα μοι δοκεῖ καὶ παντελὲς εἰς ἀρετῆς εἶναι λόγον. καὶ παντὸς ἀγώνισμα λαμπρότερον. τὰ τῶν ὕστερον ἔρχομαι, ὅπως ἐκεῖνοι καὶ τηλικούτοις οὖσι τοῖς ἑαυτῶν ἐχρήσαντο πράγμασι. κἂν φανῶσι πολὺ μικρότερα διασώσασθαι μὴ δυνηθέντες. δῆλον τὸ συμβησόμενον εἰς τὴν ψῆ

φον. ἔπραξαν μὲν γὰρ πάνυ ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἡ-
γεμονίας, Ἀθηναῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι. καὶ ἦν
αὐτῶν ἡ δύναμις πλεῖν τὴν θάλατταν. καὶ τῶν
κυκλάδων ἄρχειν. καὶ τὰ ἐπὶ θρᾴκης ἔχειν. καὶ
πύλας. καὶ ἑλλήσποντον. καὶ κορυφάσιον. καὶ
ταῦτ' αὖ ἡ δύναμις. καὶ ἔπαθον δὴ παραπλή-
σιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις σώματος ἐπιθυμῶν γενέσθαι
κύριος, ὄνυχάς τινας καὶ ἄκρα λάβοι ἀντὶ ὅλου
τοῦ σώματος, καὶ ταῦτα ἔχων οἴοιτο ἅπερ ἐ-
βούλετο. ὡς δὲ κἀκεῖνοι ἡγεμονίας ἐπιθυμή-
σαντες, νησίδια καὶ ἄκρας ἐπὶ θαλάττῃ καὶ λι-
μένας καὶ τοιαῦτα διεκαρπώσαντο. καὶ κατε-
τρύφησαν περὶ τὴν θάλατταν ὀνειροπολήσαν-
τες ἡγεμονίαν μᾶλλον, ἢ κτήσασθαι δυνηθέν-
τες. γινόμενοι δὲ ὅμως ἐπὶ καιρῶν, ὥσπερ
οὐ κλήρου περιόδῳ ἑκάστοι τῶν ἑλλήνων ἐ-
κάτεροι, οὐδ' εἰς μίαν ὡς εἰπεῖν γενεὰν διεσώ-
σαντο τὴν τάξιν. οὐκοῦν ἀμέμπτως γε. ἀλλὰ
τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον. τὴν καδμείαν νίκην ἐνί-
κων ἀλλήλους περὶ τῆς ἡγεμονίας. ὥσπερ ἢ
ἀξιοῦντες τοὺς ἑτέρους μόνους μισεῖσθαι ἀεὶ
ἑτέροι, ἀλλ' αὐτοὶ τοῦ μέρους μεταλαμβάνειν.
τοῦτο μὲν λακεδαιμονίων, εἰς ἡγεμὼν οὕτως
διέθηκε τοὺς ἕλληνας, ὥστ' ἀπαλλαγέντας ἀ-
π' αὐτῶν ἑκόντας, μόνους ἑαυτοῖς ἑτέρους ἄρ-
χοντας ζητῆσαι. δόντες δὲ αὑτοὺς ἀθηναίοις,
ὡς χρόνος οὐ πολὺς διῆλθε, μετέγνωσαν. οὔτε

τῶν φόρων φέροντες τὴν ἀμειξίαν. ὥστε τοὺς ἐ-
πὶ τῇ τούτων προφάσει παρακαλέσαντας αὐ-
τοὺς, ἀνάστατοί τε γενόμενοι. καὶ καθ' ἕκαστον
ἐνιαυτὸν ἀθήνησι περὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς λόγων
ὑφέξοντες. κληρούχων τε σφίσιν ἐπὶ τὴν γῆν
πεμπομένων, καὶ παρὰ τοὺς φόρους ἀργυρολό-
γων, εἴ που χρεία κατάσχοιέ τομα, προσέτι τάς
τε ἀκροπόλεις ἐλευθέρας ἔχειν οὐ δυνάμενοι,
καὶ ἐπὶ τοῖς δημαγωγοῖς ὄντες τοῖς ἐκείνων,
οὐ καὶ χεῖρον φρονοῦσιν ὁμοίως. στρατεύσασθαί
τε ἀναγκαζόμενοι στρατείας οὐκ ἀναγκαίας οὐ-
δ' ὁμοίαις, καὶ ἑορταῖς πολλάκις. ὡς δ' εἰ-
πεῖν ἁπλῶς, οὐδὲν τηλικοῦτον τῆς προστασίας
ἀπολαύοντες. ἀνθ' ὅτου ταῦτα ἄξιον ἦν ὑπομέ-
ναι. δυσχεραίνοντες δ' ἐκ τούτων, τοὺς ἀθη-
ναίους οἱ πολλοί καὶ πρὸς τοὺς λακεδαιμονί-
ους πάλιν μεταστάντες, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ
πρότερον ἀπ' ἐκείνων πρὸς τοὺς ἀθηναίους, τὸν
αὐτὸν τρόπον ἀπ' ἐκείνων πάλιν ἐξηπατήθη-
σαν. προσδοκῶντες γὰρ ὑπὲρ τῆς τῶν ἑλλήνων
ἐλευθερίας πολεμήσειν ἀθηναίοις, καὶ τούτῳ
προσαγόμενοι τοὺς πολλοὺς, ἐπειδὴ καθεῖλον
ἐκεῖνοι τὰ τείχη τῶν ἀθηναίων καὶ κύριοι τῶν
πραγμάτων καὶ τοῦ ταῦτα ποιεῖν ἐγένοντο, το-
σοῦτον ὑπερέβαλον, ὥστε τυραννίδας οὐ-
πάσαις ταῖς ἑλληνίσι πόλεσιν κατέστησαν,
ἃς προσεῖπον εὐφήμως δεκαρχίας. καὶ μίαν κα-

θέλοντες τὴν ἀθηναίων δυναστείαν, πολλὰς τὰς παρ' αὐτῶν ἀντεισῆγον. αἳ οὐκ ἀθήνησιν, οὐδ' ἐν σπάρτῃ διὰ τέλους κακῶς ἐποίουν τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς σφετέροις ἑκάστοις χωρίοις συνεχῶς ἱδρυμέναι, καὶ οἷον συμπεπλεγμέναι, ὥστ' εἰ ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προεῖπον τοῖς ἕλλησιν ὅτι ὑπὲρ τούτου πολεμήσουσιν ἀθηναίοις, ὅπως μείζω καὶ πλείω σφᾶς ἐκείνων κακὰ εἰργάσαντο, καὶ δείξαιεν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὄντα τὰ ἀπ' ἐκείνων, μὴ ἂν αὐτοῦ ἄμεινον βεβαιῶσαι τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ τὸ δὴ ἡττῶντο μὲν εὐθέως ἑνὸς φυγάδος, κατελίποντο δὲ ὑπὸ θηβαίων, ἐμισοῦντο δὲ ὑπὸ κορινθίων, ἐπίμπλατο δὲ ἡ θάλαττα τῶν ἁρμοστῶν ἐκπιπτόντων, ἅτε ἀναρμόστων, καὶ οὐ κατὰ τοὔνομα ἐγκατασταθέντων τε, καὶ ἐχόντων τὰς πόλεις. ἐπειδή τε τοῖς ἐκείνων ἀδικήμασι καὶ τῷ μίσει τῷ διὰ ταῦτα εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν ἑλλήνων αὐξηθέντες θηβαῖοι ἐκράτησαν αὐτῶν τὴν ἐν λεύκτροις μάχην, ὁμοῦ τέ γε λακεδαιμόνιοι ἐκποδὼν ἦσαν, καὶ θηβαίους οὐδεὶς αὖ φέρειν ἠδύνατο μίαν μάχην εὐτυχήσαντας, ἀλλὰ τί ἐφάνθη λυσιτελοῦν ἔτι τὴν καδμείαν ἀνέχεσθαι μᾶλλον, ἢ κεκρατηκέναι λακεδαιμονίων, οὕτως ἐμισήθησαν. καὶ ταῦτα οὐ δήπω κατηγορίας οὔσης κοινῆς τῶν ἑλλήνων συνεσκευασμένης, ὥσπερ δὴ θαυμαστὸς ἐκεῖνος

ὁ τὴν ζικέρανον ποιήσας, μή ποτε ἀνάγκη τοσαύτη γένοιτο. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἐπιδεικνῦναι βούλομαι, ὅτι οὔπω πρὸ ὑμῶν ἦν τὸ ἄρχειν εἰδέναι. εἰ γὰρ ἦν, οὐ τοῖς Ἕλλησιν ἦν ἄν. οἳ πλεῖστον δήπου τῶν γε ἄλλων σοφίᾳ διήνεγκαν. ἀλλὰ καὶ τοῦθ᾽ ὑμέτερόν ἐστιν εὕρημα, καὶ ὅμου τοῖς ἄλλοις ἐπεισελθὸν, ἐπεὶ τό γε λεχθὲν ἐπ᾽ ἀθηναίων. κινδυνεύῃ, καὶ περὶ πάντων εἴ τις εἴποι τῶν Ἑλλήνων ἀληθὲς εἶναι. ἐπεὶ τοῖς μὲν ἄρχουσιν ἄν τις ἤναι καὶ κρατῆσαι Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ πλεῖτον, καὶ πόνους ὑπενεγκεῖν ἀγαθοὶ παντὸς μᾶλλον ἦσαν. ἄρχειν δὲ αὐτοὶ ἔτι ἀπαίδευτοι ἦσαν. Γειρώμενοί τε ἐσφάλλοντο. καὶ πρῶτον μὲν φρουροὺς εἰσέπεμπον εἰς τὰς πόλεις. οἳ τῶν μὲν ἐπιχωρίων ἑκάστων καὶ εἰς οὓς ἐπέμποντο, οὐκ ἐλάττους ἀεὶ δήπουθεν ἦσαν. ὑπόνοιαν δὲ ἐποίουν, καὶ τοῖς μήπω φρουρουμένοις ὡς πάντα πρὸς ἰσχὺν καὶ βίαν ἄγοντες. ἀμφότερα οὖν συνέβαινε μήτε τὰς πόλεις ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ προσέτι μισεῖσθαι, καὶ τὰ κακὰ τῆς ἀρχῆς ἀντὶ τῶν τῆς ἀρχῆς ἀγαθῶν καρποῦσθαι. τὴν μὲν πλεονεξίαν, οὐ βέβαιον. τὴν δὲ τῆς πλονεξίας δόξαν, ἰσχυρὰν ἔχοντας. ἔπειτα τί πρὸς τούτοις συνέβαινε δαπανωμένους ἀεὶ καὶ διαιρουμένους, ἀσθενεστέρους τῶν οἴκοι γίνεσθαι, καὶ μὴ ἱκανοὺς τὴν ἑαυτῶν σώζειν, διὰ τὸ ζητεῖν τὴν ἑτέρων ἔχειν. οὔτ᾽ οὖν ὧν ἄρχειν ἐφίεντο, ὑπάρ-

βαλέσθαι τότε ἐλυμαίνετο πλήθει τούτων ὧν ἐμπεμπον· οὐδ' ἐν αὐτοῖς τὸ μένειν ἴσοις κατέλιπον· ἀλλ' ἦσαν ἐλάττους μὲν ἔξω, ἐλάττους δὲ οἴκοι· καὶ τὸ περιεῖναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς εἰς ἄπορον καθίστατο, οὐκ ἔχουσι τὰ τελευταῖα, δι' ὅτων αὐτοὶ καθέξουσιν· ὥστε τοὔμπαλιν ἐπεδίδον ὧν ἐδέοντο· καὶ ἦν τὸ μὲν προχωρεῖν αὐτοῖς εἰ ἐβούλοντο, ἀμήχανον καὶ κατάρας ἐγγύς· τὸ δὲ μὴ προχωρεῖν, κουφότερόν τε καὶ ἥττους ἔχοντα τοὺς φόβους. οὐδὲν γὰρ ἄλλο, ἢ διοικιζομένοις ἐῴκεσαν ἀντὶ ἀρχόντων, καὶ πονοῦσιν ὑπὲρ τοῦ πονεῖν· ἅμα δὲ τῷ τέλει, τὸ κεφάλαιον εὐθὺς ἐλάνθανε λυόμενον· καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸ κατὰ τοὺς ποιητὰς κατῄει. ἔτι δ' οὔτ' ἰσχύειν αὐτοῖς συνέφερε τοὺς ἀρχομένους, διὰ τὰς ἐπιβουλάς, οὔτ' ἀσθενεῖς εἶναι διὰ τοὺς παρὰ τῶν ἔξωθεν αὖ πολέμους, καὶ ὅπως ἢ τι πλέον συμμαχίας. ἀλλ' ἐπεπόνθεσαν πρὸς αὐτοὺς παραπλήσιον, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς παιδιαῖς· τί μὲν εἰς τοὔμπροσθεν ἄγοντες, τί δ' ἐς τοὔπισθεν ἀνθέλκοντες οὐκ ἔχοντες ὅ, τι χρήσονται· ἀλλ' οἷον εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι αὐτοὺς βουλόμενοι αὐτοὶ μεταχειριζόμενοί τε καὶ ἄγοντες. ἐν οἷς ἀποδίδοασιν ἀπεῖν οὐκ ἔχοντες· τὸ γὰρ πάντων γελοιότατόν τε, καὶ ἀτοπώτατον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀφισταμένους αὐτῶν τοὺς λοιπούς, ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἔχοντας, ἠνάγκαζον εἶναι, παραπλήσιον ποιοῦν-

τες, ὥσπερ ἂν εἰ αὐτοὺς τοὺς ἀφεστηκότας ἐφ' ἑαυτοὺς ἔπειθον εἶναι. καὶ οὐκ ἐλογίζοντο τοὺς τῆς ἐκείνων ὄντας μερίδος τούτους ἐπ' αὐτοὺς ἄγοντες, οἷς οὐκ ἐλυσιτέλει δήπου καθ' αὑτῶν καταδεικνῦναι, τοῖς ἄλλοις σπουδῇ βοηθεῖν. ὥστε κἀνταῦθα τοὐναντίον, ἢ ἐβούλοντό τι καὶ συνέφερε, διεπράττοντο, βουλόμενοι γὰρ τοὺς ἀφισταμένους προσάγεσθαι, καὶ τοὺς παραμένοντας ἂν ἐποίουν ἀφίστασθαι. ἐδείκνυσαν γὰρ αὐτοῖς, ὅτι μένοντας μὲν ἐπ' ἀλλήλους ὑπάρξουσιν αὐτοῖς· κοινῇ δ' ἅπαντες ἀποστάντας, ἐλεύθεροι βεβαίως ἔσονται, οὐ γὰρ καταλείψουσι τελευτῶντες, δι' ὧν ληφθήσονται, ὥστε τοσούτῳ περὶ αὐτοὺς ἦσαν φαυλότεροι τῶν ἀπίστων συμμάχων, ὅσῳ οἱ μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἀπεχώρουν, οἱ δὲ κοινὴν ἀπόστασιν δι' ὧν ἔπραττον εἰσηγοῦντο. οὔπω τότε ἀρχῆς οὔπω τάξις ἦν, οὐδὲ εἰδότες αὐτὴν ἐδίωκον. ἀλλὰ καὶ τῆς μικρᾶς, καὶ οἱ ἐσχατιὰς καὶ κλήρους ἔχοντες, οὐκ ἠδυνήθησαν, οὐ δ' αὐτὰ διασώσασθαι διὰ τὴν τῆς ἀρχῆς ἀπειρίαν τε καὶ ἀδυναμίαν, οὔτε φιλανθρώπως ἄγοντες τὰς πόλεις, οὔτ' ἐγκρατῶς ἔχειν δυνάμενοι, βαρεῖς ἅμα καὶ ἀσθενεῖς ὄντες. τελευταῖον δ' ἀπογυμνωθέντες, κατὰ τὸν αἰσώπου κολοιόν, μόνοι πρὸς ἅπαντας ἐμάχοντο τοῦτο μέντοι τοὺς πρόσθεν ἅπαντας ὡς εἰπεῖν ἀν-

θρώπους

θρώπους διαφυγὸν, ὑμῖν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἤδη μόνοις· εὑρεῖν τε καὶ τελειώσασθαι, καὶ θαυμαστὸν οὐδέν· ὥσπερ γὰρ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἐπὶ ταῖς ὕλαις ἀπαντῶσιν αἱ τέχναι, οὕτως ὅτε ἀρχὴ μεγίστη καὶ δύναμις διαφέρουσα συνέστη, τότ᾽ ἐπ᾽ αὐτῇ καὶ ἡ τέχνη συνέστη τε καὶ συνεισῆλθε. καὶ ἀμφω δὴ δι᾽ ἀλλήλων ἐκρατύνθη· διὰ μὲν τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος, καὶ ἡ ἐμπειρία ἀναγκαίως περιεγένετο· διὰ δ᾽ αὖ τὸ ἄρχειν εἰδέναι, δικαίως ἀλλὰ καὶ εἰκότως ηὔξησεν ἡ ἀρχή. τοῦτο δὴ καὶ πολὺ μάλιστα ἄξιον πάντων ἰδεῖν καὶ θαυμάσαι τὴν περὶ τὴν πόλιν αἰτίαν, καὶ τὴν τῆς διανοίας μεγαλοπρέπειαν· ὡς οὐδὲν ἔοικος αὐτῇ τῶν πάντων. διελόντες γὰρ δύο μέρη πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, τοῦτο δ᾽ εἰπὼν, ἅπασαν εἴρηκα τὴν οἰκουμένην· τὸ μὲν χαριέστερόν τε, καὶ γενναιότερον καὶ δυνατώτερον πανταχοῦ πολιτικὸν ἢ καὶ ὁμόφυλον πᾶν ἀπεδώκατε· τὸ δὲ λοιπὸν ὑπήκοόν τε καὶ ἀρχόμενον, καὶ οὔτε θάλαττα διείργει τὸ μὴ εἶναι πολίτην, οὔτε πλῆθος τῆς ἐν μέσῳ χώρας. οὐδ᾽ ἀσία καὶ εὐρώπη διήρηται ἐνταῦθα. πρόκειται δ᾽ ἐν μέσῳ πᾶσι πάντα. ξένος δ᾽ οὐδεὶς ὅστις ἀρχῆς ἢ πίστεως ἄξιος, ἀλλὰ καθέστηκε κοινὴ τῆς γῆς δημοκρατία ὑφ᾽ ἑνὶ τῷ ἀρίστῳ ἄρχοντι καὶ κοσμητῇ. καὶ πάντες ὥσπερ εἰς κοινὴν ἀγορὰν συνίασι τευξόμενοι τῆς ἀξίας ἕκα

σοι. ὅπερ δὲ πόλις τοῖς αὑτῆς ὁρίοις καὶ χώραις ἐστί, τοῦθ' ἥδε ἡ πόλις τῆς ἁπάσης οἰκουμένης, ὥσπερ αὖ τῆς χώρας ἄστυ κοινὸν ἀποδεδειγμένη. φαίης ἂν περιοίκους ἅπαντας ἢ κατὰ δῆμον οἰκοῦντας ἄλλον χῶρον, εἰς μίαν ταύτην ἀκρόπολιν συνέρχεσθαι. ἡ δὲ, οὐδεπώποτε ἀπεῖπεν. ἀλλ' ὥσπερ τὸ τῆς γῆς ἔδαφος φέρει πάντας, οὕτω καὶ ἥδε δέχεται μὲν τοὺς ἐξ ἁπάσης γῆς, ὥσπερ τοὺς ποταμοὺς θάλαττα. κοινὸν δ' αὐτῇ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν θάλατταν ἐστίν. οὔτε γὰρ ἐκείνη μείζων ὑπὸ τῆς ἐμβολῆς τῶν ποταμῶν γίνεται ὡς συνειμαρμένον τοῦτον σὺν αὐτοῖς, εἰς ῥοῦν αὐτὴν ἔχειν τὸ μέγεθος, καὶ τῇδε ὑπὸ μεγέθους οὐδὲν ἐπίδηλον. ὥσπερ γὰρ οἱ τοῖς κόλποις δεχόμενοι πάντα, οὕτω κρύψασα ἔχει ἐξιόντων καὶ εἰσιόντων. ἴση οὖσα τε καὶ φαινομένη. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοῦ λόγου ὑπενεγκόντος, οὕτω παρεφθέγχθη. ὅπερ δὲ ἐλέγομεν, μεγάλοι μεγάλως ἐμετρήσατε τὴν πόλιν. καὶ οὐκ ἀποσεμνυνάμενοι τοῦτο θαυμαστὴν ἐποιήσατε, ὡς μηδενὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς μεταδοῦναι. ἀλλὰ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἄξιον ἐζητήσατε. καὶ τὸ ῥωμαίων εἶναι, ἐποιήσατε οὐ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινοῦ τινος. καὶ τούτου οὐχ ἑνὸς τῶν πάντων, ἀλλ' ἀντιῤῥόπου πᾶσι τοῖς λοιποῖς. οὐ γὰρ εἰς ἕλληνας καὶ βαρβάρους διαιρεῖται νῦν τὰ γένη. οὐ

δὲ ποίαν τὴν διαίρεσιν ἀπεφήνατε, αὐτοῖς πολυανθρωποτέραν τὴν πόλιν παρεχόμενοι, ἢ κατὰ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, τὸ ἑλληνικὸν φῦλον. ἀλλ' εἰς ῥωμαίους τε καὶ οὐ ῥωμαίους ἀντιδιείλετε. ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηγάγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. τούτων δὲ οὕτω διῃρημένων, πολλοὶ μὲν ἐν ἑκάστῃ πόλει πολῖται ὑμέτεροι οὐχ ἧττον, ἢ τῶν ὁμοφύλων. οὐδὲ ἰδόντες πω τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν. φρουρῶν δὲ οὐδὲν δεῖ, τὰς ἀκροπόλεις ἐχόντων. ἀλλ' οἱ ἑκασταχόθεν μέγιστοι καὶ δυνατώτατοι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὑμῖν φυλάττουσι. καὶ διπλῆ τὰς πόλεις ἔχετε. οἴκοθέν τε καὶ παρ' αὐτῶν ἑκάστας. φθόνος δὲ οὐδεὶς ἐπιβαίνει τῆς ἀρχῆς. αὐτοὶ γὰρ ὑπήρξατε τοῦ μὴ φθονεῖν. ἅπαντα εἰς τὸ μέσον καταθέντες, καὶ παρασχόντες τοῖς δυναμένοις μὴ ἄρχεσθαι μᾶλλον, ἢ ἄρχειν ἐν τῷ μέρει. οὐ τοίνυν οὐδὲ μῖσος ἐκ τῶν ἀπολειπομένων ὑπεισι. διὰ γὰρ τὸ κοινὴν εἶναι τὴν πολιτείαν, καὶ οἷον πόλεως μιᾶς, εἰκότως οὐχ ὡς ἀλλοτρίων, ἀλλ' ὡς οἰκείων ἄρχοντες ἄρχουσιν. ἔτι δὲ καὶ μέτεστιν αὐτῇ πᾶσιν ἄδεια τοῖς πλήθεσιν ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς δυνατῶν, ἢ παρ' ὑμῶν ἐπ' αὐτούς, ἐάν τι τολμῶσι παρακινεῖν, δι' οὓς ἥξουσα ὀργή τε καὶ τιμωρία. οὕτω καὶ πένησι καὶ πλουσίοις εἰκότως τὰ παρόντα καὶ ἀρέσκει καὶ συμφέρει. καὶ ἄλλως οὐ λέλειπται ζῆν. καὶ γέγονε μία ἁρμονία πολι-

τέας, ἅπαντα συγκεκληκυῖα. καὶ τὸ πρό γε ἐν δοκοῦν οὐ δυνατὸν εἶναι συμβῆναι, συνῆλθεν ἐφ᾽ ὑμῶν, κράτος ἀρχῆς, ἅμα καὶ φιλανθρωπίας. καὶ μεγάλου γε, καὶ οὐκ ἐνὸν ἄρχειν ἐγκρατής. οὕτω δὴ καθαραὶ μὲν φρουρῶν πόλεις. μόρα δὲ καὶ ἴλαι ἀποχρῶσιν ἐθνῶν εἶναι ὅλων φυλακή. καὶ οὐδ᾽ αὗται κατὰ τὰς πόλεις ἑκάστων τῶν γενῶν πολλαὶ ἱδρυμέναι, ἀλλ᾽ ἐν ἀριθμῷ τῶν ἄλλων ἐνεσπαρμέναι ταῖς χώραις. ὥστε πολλοὺς τῶν ἐθνῶν ἀγνοεῖν ὅπου ποτ᾽ ἐστὶν αὐτοῖς ἡ φρουρά, ἀλλ᾽ εἴ που πόλις δι᾽ ὑπερβολὴν μεγέθους ὑπερῆρκε τὸ δύνασθαι σωφρονεῖν καθ᾽ αὑτήν, οὐδὲ τούτοις ἐφθονήσατε τῶν ἐπιστησομένων τε καὶ διαφυλαξόντων. καὶ ἥδιον μὲν ὑμῖν ἅπαντες ἀποπέμπουσι τοὺς φόρους, ἢ παρ᾽ ἄλλων ἄντινες αὐτοὶ λαμβάνοιεν. εἰκότως ἄρχειν μὲν γὰρ οἷς δύναμις, οὐ σωτήριον. ἄρχεσθαι δ᾽ ὑπὸ τῶν κρειττόνων, ὁ δεύτερος φασὶ πλοῦς. ὑπὸ δὲ ὑμῶν νῦν, καὶ πρῶτος ἀπεφάνθη. ἅπαντες δὴ ἀπροὶξ ἔχονται καὶ οὐ πρότερον ἀξιώσαιεν ἀποστῆναι, ἢ οἱ πλέοντες ἂν τοῦ κυβερνήτου. ἀλλ᾽ οἷον αἱ νυκτερίδες ἐν τοῖς ἄντροις ἀλλήλων τε καὶ λίθων ἔχονται προσπεφυκυῖαι, οὕτω ὑμῶν ἅπαντες ἐξήρτηνται σὺν πολλῷ φόβῳ καὶ προνοίᾳ. μή τις ἀπορρέσῃ τοῦ τοσούτου ὁρμαθοῦ. καὶ πρότερον ἂν δείσαιεν μὴ ὑφ᾽ ὑμῶν καταλειφθῶσιν, ἢ ὑμᾶς ἂν

αὐτοὶ καταλείποιεν. ἀντὶ δὲ ἀμφισβητήσεως ἀρχῆς τε καὶ πρωτείων, ὑφ' ὧν ἅπαντες οἱ πρὸ τούτου συνερρήγνυντο πόλεμοι, οἱ μὲν ὥσπερ ὕδωρ ἀψοφητὶ ῥέον, ἥδιστα ἡσυχάζουσιν. ἄσμενοι πόνων παυσάμενοι καὶ κακῶν, μετεγνωκότες ὡς ἄρχ' ἄλλως ἐσκιαμάχουν. οἱ δ' οὐδ' ἣν ποτε ἦρξαν ἴσασιν, οὐδ' ἀναμιμνήσκονται. ἀλλ' ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Παμφίλου μῦθον, εἰ δὲ μὴ Πλάτωνος, οἷον ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἠδικημέναι αἱ πόλεις ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαν ἐδέξαντο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. ὅπως δὲ εἰς τοῦτο ἀφίκοντο, οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν, οὐδ' ἴσασιν, οὐδὲν πλὴν τῶν παρόντων θαυμάζειν, ἀλλὰ πεπόνθασιν, οἷον οἱ ἀφυπνισθέντες. καὶ ἀντὶ τῶν ὀνειράτων ὧν ἄρτι ἑώρων, ἐξαίφνης ταῦτα παρεισδύντες. καὶ ἐν αὐτοῖς γενόμενοι. πόλεμοι δέ, οὐδ' εἰ πώποτε ἐγένοντο, ἔτι πιστεύονται. ἀλλ' ἐν ἄλλων μύθων τάξει τοῖς πολλοῖς ἀκούονται. εἰ δέ που καὶ συμπλακεῖεν ἐπ' ἐσχατιαῖς, οἷα εἰκὸς ἐν ἀρχῇ μεγάλῃ καὶ ἀμετρήτῳ παρανοίᾳ γε τῶν ἢ δυστυχίᾳ λιβύων, ἢ κακοδαιμονίᾳ τῶν παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἀγαθοῖς παροῦσι χρήσασθαι μὴ δυναμένων ἀτεχνῶς ὥσπερ μῦθοι ταχέως αὐτοί τε παρῆλθον, καὶ οἱ περὶ αὐτῶν λόγοι. τοσαύτη ἄρ' ὑμῖν εἰρήνη, κἂν πάτριον πολεμεῖν. οὐ γὰρ οἱ χθὲς σκυτοτόμοι καὶ τέ

κῶνες, σήμερον ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς. οὐδ᾽ ὥσ-
περ ἐπὶ σκηνῆς στρατιώτης μετεσκεύασται, ὃς
ἀρτίως ἦν γεωργός. οὐδ᾽ οἷον ἐν οἰκίᾳ πενιχρᾷ,
οἱ αὐτοὶ ὀψοποιοί, οἰκουροῦσι. στρωννύουσιν. οὐχ
οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀνεμίξατε. οὐδὲ τοὺς ἐπ᾽ ἄλ-
λων ὄντας στρατιώτας ὑπὸ τῆς χρείας γενήσε-
σθαι ἀνεμείνατε. οὐδὲ ἐπετρέψατε τοῖς πολεμί-
οις συγκαλεῖν ὑμᾶς. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὴν ὅ-
λην ἀρχήν τε καὶ τὴν περὶ ταύτην πολιτείαν,
εἴρηται ὅν τιν᾽ ἔγνωτε τρόπον, καὶ ὅπως κατε-
στήσασθε. περὶ δὲ τοῦ μαχίμου καὶ τῶν κατὰ
στρατείας, νῦν καιρὸς εἰπεῖν, ὅπως αὖ καὶ τοῦ-
τ᾽ ἐπενοήσατε. καὶ ἥντινα τάξιν αὐτῶν ἀπέ-
δοτε. θαυμαστὴ ἄρ᾽ ἦν καὶ ἡ περὶ τοῦτο σοφία.
καὶ παράδειγμα εἰς τὸ παντελὲς οὐκ ἔχει. μέ-
χρι μὲν γὰρ τοῦ τὸ μάχιμον ἀποκρῖναι, καὶ αἰ-
γύπτιοι προῆλθον. καὶ ἐδόκουν τοῦτο σοφώ-
τατον εὑρεῖν. ὅτι αὐτοῖς ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν ἄλ-
λων ἵδρυντο οἱ προπολεμοῦντες τῆς χώρας,
ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ παρὰ τοὺς ἄλλους ἐ-
δόκουν εἶναι, ἥ φασιν αἰγύπτιοι σοφοί. τοῦτο
δὲ ὑμεῖς κατὰ ταὐτὸ γνόντες, οὐ ταὐτὸν ἐποι-
ήσατε, ἀλλὰ τοῦτο σοφώτερον καὶ κάλλιον αὐ-
τοὶ διείλεσθε, ὥστε ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ συντά-
γματι, οὐκ ἦν ἴσον ἔχειν τῆς πολιτείας ἀλλή-
λοις· ἀλλ᾽ ἦσαν ἐν τῷ χείρονι οἱ στρατευόμενοι
τῶν ἡσυχαζόντων μόνοι ποιοῦντες διὰ αἰῶνος,

οὐκοῦν ἴσως οὐδὲ ἡδέως εἶχον αὐτοῖς. παρ' ὑμῖν δὲ ἁπάντων ἐχόντων τὸ ἴσον, τὸ μάχιμον δυνατὸν χωρὶς ἱδρῦσθαι, οὔπω καὶ Ἀθηναίων τόλμα, καὶ αἰγυπτίων, καὶ ὅτων εἴποι τις ἄν τῆς ὑμετέρας ἧττᾶται. καὶ τοσοῦτον ὑμῶν λειπόμενοι πάντες τοῖς ὅπλοις, ἔτι τῇ γνώμῃ πλέον εἰσὶν ὀπίσω. τὸ μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως στρατεύεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν, οὐκ ἄξια τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς παρούσης εὐδαιμονίας ἀπολαύειν εἶναι ἐνομίσατε. ξένοις δὲ οὐκ ἐπιστεύσατε. ἔδει δὲ στρατιωτῶν πρὸ τῆς ἀνάγκης. πῶς οὖν ἐπενοήσατε. εὕρετε οἰκεῖον στράτευμα τῶν πολιτῶν οὐκ ἐνοχλουμένων. τοῦτο δὲ ὑμῖν ἐπόρισεν ἡ περὶ πάσης τῆς ἀρχῆς βουλὴ καὶ τὸ μηδὲν ἐκκρίνειν ξένον, εἰς μηδὲν ὧν ἂν δύνηταί τι καὶ δέῃ ποιεῖν. τίς οὖν ἡ συλλογὴ, καὶ τίς ὁ τρόπος, ἐλθόντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν ὑπήκοον, ἐντεῦθεν ἐσκέψασθε τοὺς λειτουργήσοντας τήνδε τὴν λειτουργίαν, καὶ ὡς εὕρετε, ὁμοῦ τῆς τε πατρίδος ἀπηλλάξατε, καὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν πόλιν ἀντέδοτε αὐτοῖς, ὥστε καὶ αἰσχυνθῆναι. καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοὺς ἐκείνους γ' ἂν εἰπεῖν, ὅθεν ἦσαν τὸ ἀρχαῖον, ποιησάμενοι δὲ πολίτας, οὕτω καὶ στρατιώτας ἐποιήσατε. ὥστε τούς τε ἀπὸ τῆς πόλεως μὴ στρατεύεσθαι, καὶ τοὺς στρατευομένους, μηδ' ὁτιοῦν ἧττον εἶναι πολίτας, πολιτείας

τῆς μὲν ἀρχαίας ἀπόλιδας κεκινημένους ἅμα τῇ στρατείᾳ, τῆς δ' ὑμετέρας, πολίτας τε καὶ φρουρούς, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. καὶ πάντες τε οὕτως ἕπονται καὶ πόλις οὐδεμία δυσμαινεῖ, ἀλλὰ τοσούτους καθ' ἑκάστων ᾐτήσατε, ὅσοι μή τε τοῖς διδοῦσιν ἔμελλον ἄχθος ποιήσειν· μήτε αὐτάρκεις ἔσεσθαι πλήρωμα ἑνὸς οἰκείου στρατεύματος παρασχέσθαι· ὥστε εὔνοιαν μὲν ἅπασαν ἔχειν τὰς πόλεις τοῖς ἐκπεμφθεῖσιν, ὡς κοινοῖς αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ ἑκάστην μηδ' ἥντινουν εἶναι δύναμιν ἀπὸ τῶν αὐτῆς, μὴ δὲ βλέπειν ἄλλους τοὺς ἐπελθόντας, ἢ πρὸς ὑμᾶς διὰ τὸ πρὸς τοῦτο μόνον καλῶς συντετάχθαι. καὶ μὴν τούς τε ἐπιτηδειοτάτους ἑκασταχόθεν ἐπιλέξαντες κέρδος οὐ μικρὸν τοῦτο εὕρασθε. οὐ γὰρ ᾤεσθε δεῖν ἐπὶ μὲν τὰς πανηγύρεις καὶ τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας τοὺς ἄριστα πεφυκότας καὶ τοῖς σώμασι προὔχοντας, ἐγκριθέντας ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ τῶν μεγίστων, καὶ ἀληθινῶν ἔργων ἀγωνιστάς, καὶ νικηφόρους ἐσομένους, ὁπόσας ἂν τύχοιν ἦκαν, ὑπὲρ ἀρχῆς τοιαύτης, τούτους δὲ ἐπὶ καιροῦ συνελθεῖν, καὶ μὴ πόρρωθεν τοὺς μεγίστους τε καὶ μάλιστα ἐπιτηδειοτάτους ἐξ ἁπάντων ἐπιλεχθέντας ἀσκεῖσθαι, ὅπως εὐθὺς ἐσῶτες ὑπερέχοιεν. τούτους δὴ ἄρα καθάραντες καὶ φιλονεικήσαντες τὸ κοινὸν τῶν ἀρχόντων, οὐ χωρεῖς

ὧν εἶπον,

ἂν εἴ που, οὐδ' ὥστε φθονεῖν ἐξεῖναι μᾶλλον τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐπὶ τῆς πόλεως μένουσιν· ἅτε οὐκ οὖσιν ὁμοτίμοις τὸ ἀρχαῖον. ἀλλ' οὐ τιμῆς αὐτοὺς μέρος λήψεσθαι τὴν μετουσίαν τῆς πολιτείας, οὕτω εὑρόντες τε καὶ διαθέντες αὐτοὺς, ἠγάγετε ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς ἀρχῆς. κἀνταῦθα διαστήσαντες, ἄλλοις ἄλλα φυλάττειν ἀπενείματε. τειχοῦν καὶ ὑπὲρ τῶν τειχῶν ἐβουλεύσασθέ τε καὶ ἐπενοήσατε. νῦν γὰρ ἄξιον εἰπεῖν. οὔτε γὰρ κατὰ τὴν λακεδαιμονίων αὐθάδειαν ἀτείχιστον ἂν προσείποις τήνδε τὴν πόλιν. οὔτ' αὖ τειχέρη κατὰ τὴν βαβυλῶνος λαμπρότητα. ἢ εἴ τις ἄλλη σεμνότερον ἐτειχίσθη, πρότερον ἢ ὕστερον. ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν τειχισμὸν, παιδιὰν καὶ γυναικὸς ὡς ἀληθῶς ἔργον ἀπεφήνατε. αὐτῇ μὲν γὰρ τῇ πόλει περιβαλεῖν τὰ τείχη. οἷον ἀποκρύπτοντες αὐτὴν ἢ φεύγοντες τοὺς ὑπηκόους, ἀγεννές τε ἐὰν καὶ οὐ πρὸς τῆς ἄλλης διανοίας ἐνομίσατε, οἷον εἴ τις δεσπότης δεικνύει τοὺς ἑαυτοῦ δούλους φοβούμενος. τειχῶν γε μὴν, οὐκ ἠμελήσατε. ταῦτα δὲ τῇ ἀρχῇ περιεβάλετε, οὐ τῇ πόλει, καὶ ἐστήσατε ὡς πορρωτάτω, λαμπρά τε καὶ ὑμῶν ἄξια, ὁρατὰ τοῖς εἴσω τοῦ κύκλου. ἡ δὲ πορεία ἐπ' αὐτὰ εἴ τις βούλοιτο ἰδεῖν, μηνῶν τε καὶ ἐνιαυτῶν. ἀρξαμένῳ βαδίζειν ἀπὸ τῆς πόλεως. ὑπὲρ γὰρ τὸν ἐξωτάτω κύκλον

τῆς οἰκουμένης ἀτεχνῶς, οἷον ἐν τειχισμῷ πόλεως, δεύτερον ἀγαγόντες ἕτερον εὐκαμπέστερόν τε καὶ εὐφυλακτότερον, ἐνταῦθα τείχη τε προυβάλεσθε, καὶ πόλεις εὐφορίας ἐδείμασθε ἄλλας ἐν ἄλλοις μέρεσι πληρώσαντες οἰκητόρων, τέχνας τε καὶ ὑπουργοὺς δόντες αὐτοῖς καὶ τἆλλα κοσμήσαντες. ὥσπερ ἡ τάφρος κύκλῳ περιείργει στρατόπεδον. ὥστε οὐδὲ λέγειν παρασάγγαις λογιζομένου τοῦ περιβόλου τούτου τὸ περίμετρον, οὐδ' εἴκοσιν οὐδ' ὀλίγω πλείους, οὐδ' εἴποις ἂν εὐθὺς ὁπόσον. ἀλλ' ὅσον αἰθιοπίας τὸ ἐποικούμενον καὶ φᾶσις ἐνθένδε, καὶ εὐφράτης ἄνω, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἡ μεγάλη καὶ τελευταία νῆσος, ἐν τούτοις ἀποκλείουσι, τοῦτο πᾶν ἔξεστι κύκλον καὶ περίβολον τῶν τειχῶν εἰπεῖν. τὰ δὲ οὐκ ἀσφάλτῳ, οὐδὲ πλίνθῳ ὀπτῇ διῳκοδόμηται, οὐδὲ κονία στιλπνὰ ἕστηκεν. ἀλλ' ἔστι μὲν καὶ ταῦτα νομιζόμενα ἐφ' ἑκάστων τῶν τόπων. καὶ μάλα πολλά. τὰ καὶ τοῖς λίθοις ὥσπερ ὅμηρος ἔφη τὸν κατ' οἰκίαν τοῖχον, ἅμα καὶ ἀκριβῶς ἡρμοσμένα ἄπειρά τε μεγέθη καὶ λάμποντα χαλκοῦ στιλπνότερον. ὁ δὲ πολὺ μείζων καὶ σεμνότερος κύκλος, πάντη παντάπασιν ἄρρηκτος καὶ ἄλυτος πολὺ πάντας ὑπερλάμπων, καὶ οὐδείς πω οὐ πώποτε οὕτω πήγεις, τούτων τῶν τειχῶν προασπίζουσιν ἄνδρες, φυγὴν οὐνομόσαντες, ἡρμοσμένοι πρὸς ἀλλήλους ἐ-

κείνῃ τῇ ἁρμονίᾳ, ἣ τοὺς μυρμιδόνας ὅμηρος φησὶ, πρὸς ὃν εἶπον ζεῖ χοντό τε εἰκάζων, πᾶσι τοῖς ὀργάνοις τοῦ πολέμου· συνεχῆ μὲν οὕτως ἀλλήλοις τὰ κράνη· ὡς μὴ εἶναι μέσον ὅ, τι σὸν διεξελθεῖν· ἀσπίδες δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐζευχθεῖσαι, μετεώρους ἂν δέχοιντο δρόμους, ζσοῦ τὸ στερρότομους τῶν κατ᾽ ἄστυ ποιητῶν, ὥστε καὶ ἱππεῦσιν ἔξεστιν ἐπιθεῖν· καὶ τοῦτο δὴ τὸ εἰπ᾽ δὺν, κατὰ χαλκὸν ὁρᾶν πεδίον τότε φήσεις ἀληθῶς· θώρακες δὲ οὕτως ἀλλήλων ἔχονται, ὥστε εἰ καὶ γυμνὸν τάξεις τὸν μέσον, ἀρκεῖν αὐτῷ τὰ ἐκ τῶν τόρωθεν ἀπαντῆσαι μέχρι τοῦ μέσου· οἱ δὲ ἄκοντες οἷον ἐκ δίοδος πεπίπτοντες, ἀλλήλους ἐγκαταλαμβάνουσι· τοιαίδε αἱ ἁρμονίαι συγκέκλεινται, ὅτε τῶν δεξιῶν κύκλος τε καὶ ὦντε καὶ ὁ τῆς πάσης ἔφορος γῆς. πάλαι μὲν οὖν δαρεῖος μετ᾽ ἀρταφέρνου καὶ δάτιδος, νῆσον μιᾶς μίαν πόλιν ἐδυνήθη σαγηνεῦσαι, ἐλεῖν· ὑμεῖς δ᾽ ἅπασαν εἰ οἷόν τε εἰπεῖν σαγηνεύσαντες τὴν οἰκουμένην, οὕτως σώζετε τοῖς κοινοῖς αὐτοῖς πολίταις τε καὶ ξένοις οὓς πάρ᾽ ἐφ᾽ ὧν δὴ ἁπάντων προκείναντες ἤδη γάρ τε ἐλπίδας τὰ παραστήσαντες τοῖς γινομένοις ἀγαθοῖς ἀνδράσι, μὴ μεταμελήσειν· οὐ γὰρ δὴ εὐπαξιδίων ἔσεσθαι τὸν ἀεὶ πρῶτον ἀεὶ δυνάμενον, καὶ δεύτερον, τὸν δεύτερον· καὶ τὴν ἄλλην τάξιν ὡσαύτως, ἧς ἂν ἕκαστος ἄξι

κεῖ ταύτην σχήσειν, ἅτε οὐ λόγων ἐνταῦθα
κρινόντων τοὺς ἀγαθούς· παραδείγματά τε ἐμ
φανῆ πάντων τούτων ποιήσαντες· ὥστε ἅπαν
τας μὲν ἀργίαν συμφορὰν ἡγεῖσθαι· τὰς δὲ
πράξεις ἀφορμὰς ὧν εὔχονται νομίζειν· καὶ
κατὰ μὲν τῶν πολεμίων ὁμοφρονεῖν, πρὸς δὲ
ἀλλήλους, ὑπὲρ τοῦ πρόσθεν ἀγωνίζεσθαι διὰ
βίου· μόνους δὲ ἀνθρώπων εὔχεσθαι εὑρεῖν πο
λεμίους· ὥστε ὅταν μέν τις εἰς τὴν ἄσκησίν τε
καὶ σύνταξιν ἴδῃ τοῦ στρατιωτικοῦ, ἐκεῖνο δὴ νο
μιεῖ τὸ ὁμηρικόν, εἰ καὶ δέκα τόσσοι εἶεν οἱ ἀντί
παλοι, ταχέως ἂν αὐτοὺς περιστραφέντας, ἄν
δρα παρὰ ἐν ἀληφθῆναι· ὅταν δὲ εἰς τὴν πλή
ρωσίν τε καὶ συλλογὴν αὐτοῦ βλέψῃ, τὸ τοῦ αἰ
γυπτίου φήσει τε καὶ οἰήσεται· ὃς τῷ καμβύ
σῃ διαρπάζοντι τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὰ ἱερὰ
πορθοῦντι, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν θηβαϊκῶν,
ἀνέτεινε τήν τε βῶλον καὶ κύλικα ὕδατος ἀ-
πὸ τοῦ νείλου, σύμβολον ποιούμενος, ὅτι ἕως
ἂν αἴγυπτον αὐτὴν καὶ τὸν ποταμὸν νεῖλον
μετενεγκεῖν μὴ δύνηται μὴ ἀγαγεῖν ἀνάρπα
σον, οὔπω τῶν αἰγυπτίων πλοῦτον εἴληφεν,
ἀλλὰ ταχέως αὐτοῖς ἄλλα τοσαῦτα γενήσε
ται, τούτων μενόντων. καὶ οὔποτε ἐπιλείψει
πλοῦτος αἴγυπτον· ἐγὼ δὲ καὶ περὶ τοῦ ὑμετέ
ρου στρατιωτικοῦ νομίσαι τε καὶ εἰπεῖν ἔξεστιν· ὅ
πως ἂν τὴν χώραν αὐτὴν μὴ δύνωνταί τι-

τες δὲ ἕδρας ἀναστῆσαι. μὴ δὲ κινώσαντες οἴ-
χεσθαι. ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἢ μόνην αὐτὴν ἐφ᾽ ἑαυ-
τῆς τὴν οἰκουμένην, ἀμήχανον ἐπιλιπεῖν ὑμᾶς
πλήθη στρατιωτικά. ἀλλὰ τοσαῦτα, ὁπόσα-
βούλεσθε, ὑπάρχειν ἀπὸ πάσης τῆς οὔσης ἀφω-
ρισμένα. ἦ μὴν εἴς γε τακτικῶν λόγον, παῖδας
ἅπαντας ἀνθρώπους ἀπεφήνατε. οὐ γὰρ πρὸς
τοὺς πολεμίους ἀσκεῖν μόνον προὔθεσθε αὐτὰ
τοῖς στρατιώταις τε καὶ ἡγεμόσιν. ἀλλὰ πρὸς
αὐτοὺς πρῶτον. ὥστε καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην ἐν
τάξει ζῆν. καὶ μή ποτε λιπεῖν μηδένα τὴν προσ-
τεταγμένην αὐτῷ. ἀλλ᾽ οἷον ἐν χορῷ τινὶ αἰω-
νίῳ ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ χώραν εἰδέναι τε καὶ
σώζειν. καὶ τῷ μὲν ἐν τιμωτέρῳ, τὸν ἥττω μὴ διὰ
τοῦτο φθονεῖν. ὧν δ᾽ αὐτὸς μείζων ἐστὶν, ἀκρι-
βῶς κρατεῖν. ἄχθομαι δ᾽ ἔγωγε ἑτόμους φθά-
σαντας εἰπεῖν ἐπὶ λακεδαιμονίων, ὅτι ἄρα
πλὴν ὀλίγων, τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἄρχον-
τες ἀρχόντων εἰσίν. ὑμῖν γὰρ ἥρμοττε τετηρῆ-
σθαι, καὶ ἐφ᾽ ὑμῶν πρῶτον εἰρῆσθαι. οἱ δὲ πρό-
τερον τοῦ δέοντος προεξήνεγκαν αὐτό. ἀλλ᾽
οὕτω τό γε λακεδαιμονίων στρατόπεδον, κινδύ-
νεύει τοσοῦτον εἶναι, ὅσους οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ
πάντας ἄρχοντας εἶναι. τὸ δ᾽ ἐν τοσούτοις ἀ-
ριθμοῖς καταλόγων τε καὶ γενῶν, ὧν οὐδὲ τὰ ὀ-
νόματα διευρεῖν ῥᾴδιον, ἀρξαμένους ἀπὸ ἑνὸς
τοῦ διὰ πάντων δεξιόντος τε καὶ πάντα ἐφο-

ρῶντος, ἔθνη, πόλεις, στρατόπεδα, ἡγεμόνας αὐτοὺς τελευτᾶν εἰς ἕνα τεττάρων καὶ δεινῶν ἄρχοντα ἀνδρῶν, τὸ δ' ἐν μέσῳ πᾶν διελίπομεν καὶ ὥσπερ νήματος περιστροφὴν, ἐκ τῶν πλειόνων εἰς τοὺς ἐλάττους ἀεὶ κατιέναι. καὶ οὕτω δήκειν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἀεὶ ταττομένους μέχρι τῆς τελευτῆς, πῶς οὐχ ὑπὲρ πᾶσαν τάξιν ἀνθρωπίνην ἐστίν. ἐπέρχεται δέ μοι τὸ ὁμηρικὸν εἰπεῖν μικρὸν ἐπὶ τῆς τελευτῆς ὑπαλλάξαντι, ζηνός που ῥιπὴ δέ γ' ὀλυμπίου οὐδαμόθεν ἀρχή. ὅταν δ' ἀρχὴ μὲν εἰς τοσούτων. οἱ δ' ἐπ' αὐτῷ διάκονοί τε καὶ πρέσβεις, αὐτοῦ μὲν πολὺ χείρους, ὧν δὲ ἐπιμέλονται, πολὺ βελτίους. πάντα δ' ἄνευ θορύβου καὶ ταραχῆς σιωπῇ περαίνωσι, φθόνος δ' ἐκ ποδῶν ἢ δίκης δὲ καὶ αἰδοῦς πάντα πανταχοῦ μεστά. καιρὸς δὲ ἀρετῆς μηδένα ἐκφεύγει, πῶς οὐχὶ νικᾷ τόδε τὸ ἔπος. Δοκεῖ δέ μοι γε οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει πολιτείαν παραπλησίως ποιῇ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καταστήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ ἐδόκουν τρεῖς εἶναι κατὰ ἀνθρώπους πολιτεῖαι. δύο μὲν ἐν δυοῖν ὀνόμασιν, ἑκατέρα παρὰ τοὺς τῶν ἐχόντων τρόπους θεωρουμένη, τυραννὶς, καὶ ὀλιγαρχία, βασιλεία, καὶ ἀριστοκρατία. τρίτον δὲ ὄνομα, δημοκρατία, εὖ τε καὶ χεῖρον ἀγομένη. διειλήφασαν οὖν αἱ πόλεις, ὡς ἑκάστοις αἱρέσεις ἢ τύχη νικήσειε. τὸ δ' ὑμέτερον οὐδὲν ὁ-

ὁμοίως ἔχει. ἀλλ' οἱονεὶ κρᾶσις ἁπασῶν τῶν πολιτειῶν. ἄδου γε τῆς ἐφ' ἑκάστης χείρονος, οὕτω καὶ τοιοῦτον εἶδος πολιτείας νενίκηκεν. ὥστε ὅταν μὲν εἰς τὴν τοῦ δήμου τὶς ἰσχὺν βλέψῃ καὶ ὡς ἁπάντων ὧν ἂν βουληθῇ τε καὶ αἰτήσῃ, ῥᾳδίως τυγχάνει, δημοκρατίαν νομιεῖ. καὶ οὐδὲν ἐνδεῖν, πλὴν ὧν ἐξαμαρτάνει δῆμος. ὅταν δὲ εἰς τὴν γερουσίαν ἴδῃ τὴν βουλευομένην καὶ τὰς ἀρχὰς ἔχουσαν, ἀριστοκρατίαν οὐκ εἶναι ταύτης ἀκριβεστέραν νομιεῖ. εἰς δὲ τῶν πάντων ἔφορόν τε καὶ πρύτανιν βλέψας, παρ' οὗ τῷ τε δήμῳ τὸ τυγχάνειν ὧν βούλεται καὶ τοῖς ὀλίγοις τὸ ἄρχειν καὶ δύνασθαι, ἐκεῖνον ὁρᾷ, τὸν τὴν τελεοτάτην ἔχοντα μοναρχίαν, τυράννου τε κακῶν ἄμοιρον, καὶ βασιλέως σεμνότητος μείζονα. καὶ ταῦτ' οὐδὲν ἀπεικὸς οὕτω διελέσθαι καὶ κατιδεῖν μόνους ὑμᾶς. καὶ περὶ τῶν ἔξω καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει. μόνοι γάρ ἐστε ὑμεῖς ἄρχοντες ὡς εἰπεῖν κατὰ φύσιν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι οἱ πρὸ ὑμῶν δυναστεύσαντες, δεσπόται καὶ δοῦλοι ἀλλήλων ἐν τῷ μέρει γιγνόμενοι, καὶ νόθοι τῆς ἀρχῆς ὄντες, οὕτω διεξῆλθον, ὥσπερ ἐν σφαίρᾳ, τὴν τάξιν μεταλαμβάνοντες. καὶ ἐδούλευσαν μακεδόνες πέρσαις, πέρσαι μήδοις, μῆδοι σύροις. ὑμᾶς δὲ ἐκ τοσούτου πάντες ἴσασιν, ἐξ ὅτουπερ ἴσασιν ἄρχοντας. ἅτ' οὖν ἐξ ἀρχῆς ὄντες ἐλεύθε-

ροι καὶ οἷον ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον εὐθὺς γενόμενοι, πάντα τὰ πρὸς τοῦτο φέροντα καλῶς ἐξηρτήσασθε καὶ πολιτείαν γε εὕρετε ἣν οὔπω πρόσθεν οὐδείς, καὶ θεσμούς, καὶ τάξεις ἀφύκτους ἅπασιν ἐπεστήσατε. ὃ δὲ, ἐκ πολλοῦ μὲν ὑπεισί με, καὶ πολλάκις ὤχληκε πρὸς αὐτοῖς τοῖς χείλεσι γιγνόμενον, παρενήνεκται δὲ ὑπὸ τοῦ λόγου δεῦρο ἀεί, τοῦτο νῦν εἰπών, οὐκ ἂν ἴσως, ἀπὸ καιροῦ πέσοιμι. ὅσον γὰρ μεγέθει τῆς ἀρχῆς ἅπασι, τοσοῦτον ἐγκρατείᾳ καὶ πολιτείας ἐπινοίᾳ πάντας ὑπερβάλλεσθε, ὥς ἐστιν ἐν τοῖς εἰρημένοις. νῦν δέ μοι δοκεῖ κἀκεῖνό τις εἰπών, οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν. ὅτι οἱ μὲν ἄνω πάντες καὶ οἱ ἐπὶ πλεῖστον γῆς ἄρξαντες, ὥσπερ σωμάτων γυμνῶν αὐτῶν τῶν ἐθνῶν ἦρξαν. Πότε γὰρ πόλεις τοσαῦται κατ' ἤπειρον καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ πότε οὕτω διὰ πάντων ἐκοσμήθησαν, ἢ τίς πω οὕτω τῶν τότε διεξήλασεν, ἐπαριθμῶν ταῖς ἡμέραις τὰς πόλεις. ἔστι δὲ ὅτε τῆς αὐτῆς διὰ δυοῖν καὶ τριῶν ἐξελαύνων, ὥσπερ στενωπῶν. ὥστ' οὐ μόνον τῷ κεφαλαίῳ τῆς ἀρχῆς ἡττῶνται τοσοῦτον οἱ πρότεροι, ἀλλὰ καὶ ὧν τῶν αὐτῶν ἦρξαν ὑμῖν, οὐκ ἴσων ἑκάστων, οὐδὲ ὁμοίων ἦρξαν. ἀλλ' ἔστι τῷ τότε ἔθνει πόλιν ἀντιστῆσαι τὴν ἐν αὐτῷ νῦν, καὶ δὴ καὶ φαίη τις ἂν ἐκείνους μὲν οἷς ἐρημίας καὶ φρουρίων βασιλεῖς γεγονέναι· ὑμᾶς δέ, πόλεων ἄρχοντας μό-

νους

νους. νῦν ἅπασαι μὲν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐφ' ὑμῶν ἀνέχουσι καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀναθήματα, καὶ τέχναι, καὶ κόσμοι πάντες, ὑμῖν ἔχουσι φιλοτιμίαν. ὥσπερ ἐν προαστείῳ κόσμος. ἐκπεπλήρωνται δὲ ἀκταί τε παράλιοι καὶ μεσόγειοι πόλεσι, ταῖς μὲν οἰκισθείσαις, ταῖς δὲ αὐξηθείσαις, ἐφ' ὑμῶν τε καὶ ὑφ' ὑμῶν. Ἰωνία δὲ ἡ περιμάχητος ἐλευθερωθεῖσα φρουρῶν καὶ σατραπῶν, πρόκειται πᾶσι κάλλους ἡγεμών. ὅσον πρόσθεν ἐδόκει τῶν ἄλλων ὑπερφέρειν γένων χάριτι καὶ κόσμῳ, τοσοῦτον νῦν ἐπιδέδωκεν, αὐτὴ παρ' αὐτήν. ἡ δὲ σεμνὴ καὶ μεγάλη κατ' αἴγυπτον ἀλεξάνδρου πόλις, ἐγκαλλώπισμα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἡγεμονίας. ὥσπερ γυναικὸς πλουσίας ὅρμος, ἢ ψέλλιον ἐν πολλοῖς τοῖς ἄλλοις κτήμασιν, διατελεῖτε δὲ τῶν μὲν Ἑλλήνων, ὥσπερ τινῶν τροφέων ἐπιμελόμενοι, χεῖρά τε ὑπερέχοντες, καὶ οἷον κειμένους ἀνιστάντες. τοὺς μὲν ἀρίστους καὶ πάλαι ἡγεμόνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφεικότες αὐτῶν. τῶν δ' ἄλλων μετρίως καὶ κατὰ πολλὴν φειδώ τε, καὶ πρόνοιαν ἐξηγούμενοι. τοὺς δὲ βαρβάρους, πρὸς τὴν ἑκάστοις αὐτῶν οὖσαν φύσιν παιδεύοντες, πρᾳότερόν τε καὶ σφοδρότερον, ὥσπερ εἰκὸς ἵππων ἐπιστατῶν μὴ εἶναι χείρους, ἀνθρώπων ὄντας ἄρχοντας. ἀλλ' ἐξητακέναι τὰς φύσεις, καὶ πρὸς ταύτας ἄγειν. καὶ

γὰρ ὥσπερ πανηγυρίζουσα πᾶσα ἡ οἰκουμέ-
νη, τὸ μὲν παλαιὸν φόρημα, τὸν σίδηρον κατέθε-
το. εἰς δὲ κόσμον καὶ πάσας εὐφροσύνας τέτρα-
ται σὺν ἐξουσίᾳ. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι φι-
λονεικίαι, τὰς πράξεις ἐπιλελοίπασι. μία δὲ,
αὕτη κατέχει πάσας ἔρις. ὅπως ἔτι καλλίστη
καὶ ἡδίστη αὕτη ἑκάστη φανεῖται. πάντα δὲ
μεστὰ γυμνασίων, κρηνῶν, προπυλαίων, νεῶν,
δημιουργιῶν, διδασκάλων. ἐπιστημόνως τε ἔ-
ξεστιν εἰπεῖν, οἷον πεπονηκυῖαν ἐξ ἀρχῆς ἀνακε-
κοσμῆσθαι τὴν οἰκουμένην. δωρεαὶ δ᾽ οὔποτε
λείπουσιν εἰς ταύτας παρ᾽ ὑμῶν ἰοῦσαι. οὐδ᾽ ἔ-
στιν εὑρεῖν τοὺς μειζόνων τετυχηκότας, διὰ τὴν
ὁμοίαν εἰς ἅπαντας ὑμῶν φιλανθρωπίαν. πό-
λεις τε νῦν δή που λάμπουσιν αἴγλῃ καὶ χάρι-
τι καὶ ἡ γῆ πᾶσα, οἷον παράδεισος ἐγκεκόσμη-
ται. καπνοὶ δ᾽ ἐκ πεδίων καὶ φρυκτοὶ φίλιοι, καὶ
πολέμιοι. οἷον πνεύματος ἐκριπισθέντος, φροῦ-
δοι γῆς ἐπέκεινα καὶ θαλάσσης. ἀντεισῆκται
δὲ θέας πᾶσα χάρις καὶ ἀγώνων ἀριθμός. ὥσ-
τε ὅλον πῦρ ἱερὸν καὶ ἄσβεστον οὐ διαλείπει τὸ
πανηγυρίζειν. ἀλλὰ περίεισιν ἄλλοτε εἰς ἄλ-
λους ἀεὶ δὲ ἔστι που. πάντες δὲ ἀξίως τούτου
πεπράγασιν. ὥστε μόνους ἄξιον εἶναι κατοι-
κτείρειν τοὺς ἔξω τῆς ὑμετέρας ὅτινές που εἰ-
σὶν ἄρα ἡγεμονίας, οἵων ἀγαθῶν στέρονται. καὶ
μὴν τό γε ἀπὸ πάντων λεγόμενον, ὅτι γῆ πάν-

των μήτηρ, καὶ πατρὶς κοινή. πάντων ἄριστα ὑμεῖς ἀπεδείξατε· νῦν γὰρ ἔξεστι καὶ Ἕλληνι, καὶ βαρβάρῳ, καὶ τὰ αὑτοῦ κομίζοντι, καὶ χωρὶς τῶν αὑτοῦ, βαδίζειν ὅποι βούλεται ῥᾳδίως, ἀτεχνῶς ὡς ἐκ πατρίδος εἰς πατρίδα ἰόντι· καὶ οὔτε πύλαι Κιλίκιοι φόβον παρέχουσιν, οὔτε στεναὶ καὶ ψαμμώδεις δι' Ἀράβων ἐπ' Αἴγυπτον πάροδοι, οὐκ ὄρη δύσβατα· οὐ ποταμῶν ἄπειρα μεγέθη, οὐ γένη βαρβάρων ἄμικτα, ἀλλ' εἰς ἀσφάλειαν ἐξαρκεῖ ῥωμαῖον εἶναι· μᾶλλον δὲ ἕνα τῶν ὑφ' ὑμῖν. καὶ τὸ ὁμήρῳ λεχθὲν, γαῖα δέ τοι ξυνὴ πάντων, ὑμεῖς ἔργῳ ἐποιήσατε, καταμετρήσαντες μὲν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· ζεύξαντες δὲ παντοδαπαῖς γεφύραις ποταμούς, καὶ ὄρη κόψαντες, ἱππήλατον γῆν εἶναι· σταθμοῖς τε τὰ ἔρημα ἀναπλήσαντες, καὶ διαίτῃ καὶ τάξει πάντα ἡμερώσαντες· ὥστ' ἔγωγε τὸν νομιζόμενον πρὸ τριπτολέμου βίον, τοῦτον εἶναι τὸν πρὸ ὑμῶν ἐπινοῶ σκληρόν τινα καὶ ἄγροικον καὶ ὀρείου διαίτης ὀλίγον ἀποκεχωρηκότα· ἀλλ' ἄρξαι μὲν τοῦ ἡμέρου τε καὶ τοῦ νῦν τὴν ἀθηναίων πόλιν, βεβαιωθῆναι δὲ καὶ τοῦτο ὑφ' ὑμῶν, δευτέρων φασὶν ἀμεινόνων. οὐδέ γε δεῖ νῦν περιήγησιν γῆς γράφειν· οὐδ' ὅσοις ἕκαστοι χρῶνται νόμοις ἀπαριθμεῖν· ἀλλ' ὑμεῖς ἅπασι περιηγηταὶ κοινοὶ γεγόνατε, ἀναπετάσαντες τῆς πάσης τῆς οἰκουμένης τὰς πύλας· καὶ παρασχόν

τες ἐξουσίαν, αὐτόπτας πάντων, τοὺς θέλοντας γίνεσθαι νόμους τε κοινοὺς ἅπασι τάξαντες καὶ τὰ πρόσθεν λόγου μὲν διηγήσει τέρποντα· λογισμῷ δὲ, εἰ λαμβάνοι τις ἀφόρητα, παύσαντες γάμους τε κοινοὺς ποιήσαντες καὶ συντάξαντες, ὥσπερ ἕνα οἶκον ἅπασαν τὴν οἰκουμένην· ἀτεχνῶς δὲ, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, πρὸ τῆς Διὸς ἀρχῆς, ἅπαντα στάσεως καὶ θορύβου καὶ ἀταξίας εἶναι μεστά· ἐλθόντος δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν Διὸς, πάντα δὴ καταστῆναι· καὶ τοὺς τιτᾶνας εἰς τοὺς κατωτάτους μυχοὺς τῆς γῆς ἀπελθεῖν, συνωσθέντας ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ θεῶν· οὕτως ἄντις καὶ περὶ τῶν πρὸ ὑμῶν τε, καὶ ὑφ' ἡμῶν πραγμάτων λογιζόμενος ὑπολάβοι, ὡς πρὸ μὲν τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, ἄνω καὶ κάτω συνετετάρακτο καὶ εἰκῆ ἐφέρετο· ἐπιστάντων δὲ ὑμῶν, ταραχαὶ καὶ στάσεις ἔληξαν· τάξις δὲ πάντων καὶ φῶς λαμπρὸν ἐσῆλθε βίου καὶ πολιτείας· νόμοι τε ἐξεφάνησαν· καὶ θεῶν βωμοὶ πίστιν ἔλαβον· πρότερον γὰρ ὥσπερ τοὺς γονέας· ἐκτέμνοντες καὶ τὴν γῆν ἔτεινον, παῖδάς τε οὐ κατέκτεινον, ἀλλ' ἀπώλλυσαν τοὺς ἀλλήλων τε καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἐν ταῖς στάσεσι, καὶ πρὸς ὕβρεις· νῦν δὲ κοινὴ καὶ σαφὴς πᾶσι πάντων ἄδεια δέδοται· αὐτῇ τε τῇ γῇ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι· καὶ τοῦ μὲν κακῶς πάσχειν,

ἅπαντα ἀφεῖσθαι. τοῦ δὲ καλῶς ἄρχεσθαι, πολλὰς τὰς ἀφορμὰς εἰληφέναι μοι δοκοῦσι. καὶ οἱ θεοὶ καθορῶντες συγκατορθοῦν ὑμῖν δοκοῦσι τὴν ἀρχήν. καὶ διδόναι βέβαιον τὴν κτῆσιν αὐτῆς. Ζεὺς μὲν, ὅτι αὐτῷ τῆς οἰκουμένης καλοῦ φασὶ ἔργου καλῶς ἐπιμέλεσθε. ἥρα δὲ, γάμων νόμῳ γιγνομένων τιμωμένη. ἀθηνᾶ δὲ καὶ ἥφαιστος, τεχνῶν τιμωμένων. διόνυσος δὲ καὶ δημήτηρ, ὅτι αὐτῆς οἱ καρποὶ οὐχ ὑβρίζονται. ποσειδῶν δὲ, ναυμαχιῶν μὲν καθαρὰν οὔσης τῆς θαλάττης αὐτῷ. τὰς δὲ ὁλκάδας ἀντὶ τῶν τριηρέων κατειληφυίας. ὅ γε μὴν ἀπόλλωνος, καὶ ἀρτέμιδος, καὶ μουσῶν χορὸς, οὔποτε λείπει τοὺς ὑπηρέτας ἐν τοῖς θεάτροις καθορῶν. ἑρμῇ δ' ἀγώνων οὐκ ἄμοιρος, οὐδὲ πρεσβειῶν. ἀφροδίτῃ δὲ, σπορῶν καὶ χαρίτων πότε μᾶλλον καιρὸς ὑπῆρξεν. ἢ πότε πλείονα μοῖραν ἔσχον αἱ πόλεις. αἱ ἀσκληπιοῦ χάριτες καὶ τῶν κατ' αἴγυπτον θεῶν, νῦν πλεῖστον εἰς ἀνθρώπους ἐπιδεδώκασιν. οὐ μὴν, οὐδὲ ἄρης ὑμῖν ἠτίμασται. οὐδὲ δέος μὴ συνταράξῃ τὰ πάντα, ὥσπερ ἐν λαπιθῶν δείπνῳ παροφθείς. ἀλλ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις ἔξω τῶν ποταμῶν χορεύει τὴν ἄπαυστον χορείαν, αἵματος καθαρὰ σώζων τὰ ὅπλα. ὅ γε μὴν πάντ' ἐφορῶν ἥλιος, οὐδὲν οἶδεν ἐφ' ὑμῶν βίαιον, οὐδ' ἄδικον, οὐδ' οἷα πολλὰ ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις. ὥστ' εἰκότως ἥδισθαι

ἐφορᾷ τὴν ὑμετέραν ἀρχήν· δοκεῖ δέ μοι καὶ Ἡσίοδος, εἰ ὁμοίως Ὁμήρῳ τέλειος ἦν τά τε ποιητικὰ καὶ μαντικός, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ἠγνόησε τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν ἐσομένην, ἀλλὰ προεῖδε καὶ ἀνεφθέγξατο ἐν τοῖς ἔπεσιν, οὕτω καὶ αὐτὸς οὐκ ἂν ὥσπερ νῦν ἀπὸ χρυσοῦ γένους ἀρξάμενος γενεαλογεῖν, ἡνίκα ταύτην ἀρχὴν ἐνεστήσατο περί γε τοῦ τελευταίου καὶ σιδηροῦ γένους διαλεγόμενος, τούτου ἂν αὐτοῦ φάναι γενέσθαι τὸν ὄλεθρον, εὖτ' ἂν γινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν, ἀλλ' ἡνίκ' ἂν ἡ ὑμετέρα προστασία τε καὶ ἀρχὴ καταστῇ, τότ' ἂν φάναι φθαρῆναι τὸ σιδηροῦν φῦλον ἐν τῇ γῇ· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ, τότ' ἂν ἀποδοῦναι κάθοδον εἰς ἀνθρώπους, καὶ οἰκτεῖραι τοὺς πρὸ ὑμῶν γενομένους· ἀεὶ μὲν οὖν τά γε δὴ παρ' ὑμῶν τίμια, εἰσαχθέντα ὡς ἀληθῶς ὑφ' ὑμῶν καὶ ἑξῆς ἀεὶ μᾶλλον βεβαιούμενα· ὅ γε μὴν νῦν ἄρχων, μέγας οἷον ἀγωνιστὴς καὶ καθαρός, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸν πατέρα, ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἑτέρους αὐτὸς ὑπεραίρει· καὶ δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνην καὶ νόμιμον εἶναι τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅτι κρίνειεν οὗτος· τί δὲ καὶ τοῦτο πρὸ τῶν ἄλλων οἶκ σαφῶς, ὅτι τοὺς τῆς ἀρχῆς κοινωνοὺς οὓς οἰκείους ἔχει παῖδας, ὁμοίως ἑαυτῷ, πλείους ἢ τῶν πρὸ αὐτοῦ τις· ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς ἀγώνισμα παν-

ἐστὶ μεῖζον, παρισῶσαι τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει τὸν λόγον. καὶ σχεδὸν, τοῦ ἴσου χρόνου δεόμενον, ὅσουπερ ὁ τῆς ἀρχῆς. εἴη δ' ἂν οὗτος πᾶς αἰὼν κράτιστον δὴ ὥσπερ οἱ τῶν διθυράμβων τε καὶ παιάνων ποιηταὶ, εὐχήν τινα προσθέντα, οὕτω κατακλεῖσαι τὸν λόγον καὶ δὴ καὶ κεκλήσθω θεοὶ πάντες καὶ θεῶν παῖδες καὶ διδόντων ἀρχὴν τήν δὲ καὶ πόλιν τήνδε, θάλλειν δι' αἰῶνος καὶ μὴ παύσασθαι, πρὶν ἂν μύδροι τε ὑπὲρ θαλάττης πέσωσιν. καὶ δένδρα ἦρι θάλλοντα παύσηται, ἄρχοντά τε τὸν μέγαν καὶ παῖδας σώζειν. ὥστε εἶναι καὶ πρυτανεύειν πᾶσι τὰ ἀγαθά. ἐκτετέλεσταί μοι τὸ τόλμημα. εἴτε δὲ χεῖρον εἴτε βέλτιον, ἔξεστιν ἤδη φέρειν τὴν ψῆφον.

ΤΕ'ΛΟΣ.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν

ἅπαντά ἐστι δυάδια.

Duerniones omnes.

Venetiis in ædibus Francisci Garoni. XIII. Calendas Septembres. M.D.XXVII.

F G
L
SEMPRE VIVA

Н.А. Рашеда
7/2005